

Današnjega položaja manjšin

nobena „bela knjiga“ ne more spremeniti v „vzorno rešitev“

„Nikakor ni naš namen, da bi tukaj v Beogradu blafili ugled svoje domovine, marveč smo prisiljeni k temu koraku samo zaradi tega, ker v naši državi sami na žalost ne najdemo pri odgovornih posluha za naše upravičene zahteve po državni pogodbi odgovarjajoči rešitvi člena 7, ki vsebuje pravice v korist slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji.“ Tako je poudaril predsednik ZSO dr. Franci Zwitter na tiskovni konferenci, ki so jo — kakor smo kratko poročali že v zadnji številki — priredili prejšnji teden predstavniki koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov med svojim obiskom v Beogradu, kjer so zastopnike držav udeleženk beogradskega sestanka o varnosti in sodelovanju v Evropi seznanili s položajem in težnjami slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem in na Gradiščanskem.

Informaciji mednarodne javnosti preko zaslonnikov svetovnega tiska je bila namenjena tiskovna konferenca, kjer so predstavniki obeh manjšin v uvodnem prikazu in v odgovorih na stavljenja vprašanja opozorili na današnji položaj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, ki je ob trenutni ureditvi s takoimenovanim zakonom o narodnih skupinah povsem nezadovoljiv, ker ta rešitev v bistvu pomeni legalizacijo dosedanje germanizacije, obenem pa tudi za bodočnost odpira vse možnosti nadaljnje asimilacije. Sklicujoč se na splošno priznano mednarodno načelo, po katerem so manjšine subjekt svojih teženj, so predstavniki manjšinskih organizacij naglasili, da le manjšine same lahko odločajo, kdaj so pravice, ki so jim zajamčene v mednarodnem dokumentu, tudi dejansko uresničene. Tega načela se Avstrija dosledno drži glede Južne Tirolske in tamkajšnje nemško govoreče manjšine — toda kar velja za Južno Tirolsko, to mora enako veljati tudi za slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji.

Posebej je bilo ugotovljeno, da koroški Slovenci že več kot 20 let čakamo na izpolnitev člena 7. V vseh teh letih smo poskušali in iskali možnost sporazumne rešitve z vlado, ki smo ji v številnih vlogah tudi konkretno povedali, kako si zamišljamo tako rešitev. Na žalost pa kljub tej pripravljenosti nismo našli potrebnega razumevanja, marveč je nasprotno prav v trenutku, ko se je kazala možnost kompromisne rešitve, prišlo do prek-

nitve razgovorov pod pritiskom nemškonalističnih sil, pred katerimi so stranke in vlada kapitulirale in se odločile za rešitev, ki so jo diktirali nemški nacionalisti v škodo prizadetih manjšin.

O sedanjih rešitvi in o takšni obliki reševanja, ki sloni na preštevanju ali ugotavljanju manjšine, je predsednik ZSO dejal, da za prizadeto manjšino nikakor ni sprejemljiva. Tudi predsednik NSKS dr. Matevž Grilc je naglasil, da takšno ugotavljanje manjšine dejansko pomeni smrtno obsodbo manjšine. Glede pravnega namena manjšin-

skih sosvetov, kot jih določa zakon o narodnih skupinah, pa je zastopnik gradiščanskih Hrvatov Jurica Čenar opozoril, da se ravno v gradiščanskem primeru, kjer vlada vztraja in tem, da v sosvetu sodelujejo tudi zastopniki asimilantov, najbolj zgovorno vidi, da v resnici vlada in ne prizadeta manjšina odloča o tem, kdo bo v sosvetu predstavljal manjšino. Taki sosveti so farsa, zato take sosvete tudi dosledno odklanjamo.

Končno so na tiskovni konferenci opozorili še na dejstvo, da mnoge člane slovenske narodne skupnosti na Koroškem v bližnji prihodnosti čakajo sodnijski procesi. Obtoženi so samo zato, ker so se v borbi za svoje pravice posluževali demokratičnih metod, kot so pisanje parol, udeležba na demonstracijah in podobno; dejstvo da se sedaj pri svoji obrambi večinoma niti ne morejo posluževati svojega materinega jezika, pa je le še dokaz več, kako se na Koroškem pojmuje enakopravnost in kako se spoštujejo najosnovnejše človekove pravice.

Čeprav so predstavniki koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov tako v svojem dokumentacijskem gradivu, ki so ga predali udeležencem konference o varnosti in sodelovanju v Evropi, kakor tudi v svojem iznašanju na tiskovni konferenci ostali pri stvarnem in z argumenti podkrepljenem prikazu dejanskega stanja in resničnih pojavov, pa je bilo v Avstriji in zlasti na Koroškem spet slišati najrazličnejše očitke in zlobna podtikavanja. FPO-jevski Silla — spet enkrat povsem na liniji KHD — je celo pozval zvezno vlado, da mora na tako „blatenje“ odgovoriti z izdajo „bele knjige“, da bo pred mednarodnim forumom dokazala, ka-

Problemov današnjega sveta ni mogoče reševati mimo manjšin

Manjšinsko vprašanje tako v ožjem okviru posameznih držav kakor tudi v širokem mednarodnem merilu vidno pridobiva na pomenu. Prizadevanja zlasti v Evropi, da bi utrla nova pota odnosom in sodelovanju med državami, se odražajo tudi v manjšinski politiki, kjer vedno bolj prodira spoznanje, da razvoj mednarodnih odnosov v veliki meri zavisi od tega, ali in v kolikšni meri bo uspelo razrešiti vprašanja, ki so povezana z obstojem narodnostnih, jezikovnih in drugih manjšin v posameznih državah. V tej luči tudi vedno bolj prevladuje načelo, da vprašanje manjšin ni le izključno notranjepolitično vprašanje posamezne države, temveč da gre za problem, ki ga je treba obravnavati in reševati v sklopu najširših prizadevanj za uveljavljanje sodobnih odnosov med državami in narodi.

To se najbolj vidi na tem, da danes skoraj ni več mednarodnega foruma, ki se ne bi v tej ali oni obliki bavil tudi z manjšinsko problematiko; da danes skoraj ni več večje mednarodne konference, kjer ne bi bilo neposredno ali vsaj posredno prisotno tudi manjšinsko vprašanje. Poleg raznih forumov OZN, kjer so tovrstne razprave zdaj že redno na dnevnem redu, je zlasti konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi zgovoren dokaz, da mimo manjšin danes ni več možno urejati perečih problemov sodobnega sveta.

MANJŠINSKO ŠOLSTVO

na letošnjih kulturnih dneh

Od 16. do 18. februarja 1978 so potekali v Celovcu, tokrat v Mohorjevi hiši, 9. Koroški kulturni dnevi, za katere je pripravljali odbor izbral kot glavno temo „Šolstvo na južnem Koroškem“.

Poleg splošnega zgodovinskega pregleda in dveh referatov dunajskih študentov, ki sta obravnavala aktualnejšo problematiko predvsem v zvezi z Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu, sta bili obiskovalcem letošnjih kulturnih dni predstavljeni tudi dve raziskavi: raziskavo o obstoječih in potencialnih kadrih za družbeno-gospodarski razvoj slovenske manjšine na Koroškem je v preteklih mesecih opravil Slovenski znanstveni inštitut v sodelovanju s študenti ter raznimi dunajskimi in ljubljanskimi strokovnjaki; Vladimir Wakounig pa je analiziral poklicne želje dijakov slovenske gimnazije. Sodelavci znanstvenega inštituta so poleg tega pripravili še razstavo pod naslovom „Zgodovina šolstva na južnem Koroškem“. Ob zaključku kulturnih dni pa je stekla forumska diskusija o problemih dvojezičnega šolstva, pri kateri so sodelovali strokovnjaki iz Slovenije, Trsta in Koroške.

Vsebinsko so letošnji kulturni dnevi prikazali marsikaj zanimivega in opozorili na najrazličnejše probleme, kar vse bo morala slovenska narodna skupnost na Koroškem upoštevati in izkoristiti pri svojem nadaljnjem boju za svoje pravice, še posebej pa za svoja prizadevanja na področju šolstva in izobrazbe.

Glede obiska lahko ugotovimo, da so bili tudi letošnji Koroški kulturni dnevi kar dobro obiskani, čeprav bi bilo morda ravno iz tistega kroga, ki mu je bila letošnja prireditev po tematični še posebej namenjena, le pričakovati nekoliko več odziva. Vsekakor bodo morali prireditelji razmisliti tudi o morebitni preložitvi termina. (Obširneje poročamo o prireditvi na 3. strani — op. ured.)

ko „vzorno“ je rešila manjšinsko vprašanje, večinsko prebivalstvo pa „zaščitila“ pred napadi manjšinskih voditeljev.

Vsekakor je značilno, da prihajajo zahteve po „beli knjigi“ zdaj ravno iz istih krogov, ki so svoječasno zahtevali in končno tudi izsilili ugotavljanje manjšine. Takrat so jim merodajni politični in vladni dejavniki nasledili ter sprejeli zakonske norme, ki pa manjšinskega vprašanja ne samo da niso rešile, marveč so ga le še bolj zaostrile. Morda so se iz tega le nekaj naučili. Predvsem pa na Dunaju dobro vedo, da z nobeno „bele knjige“ ne morejo črno napraviti za belo — dejanja in njihove posledice so pač bolj prepričljive kot še

tako lepe besede in trditve, ki imajo veliko napako: da niso resnične. Tako v Avstriji tudi ni nobenega čarovnika, ki bi znal na podlagi trenutne ureditve (ko je z zakonom o narodnih skupinah velik del koroških Slovencev na avtohtonem naseljenem ozemlju praktično oropan mednarodnopravno zagotovljenih pravic!) dokazati, da je Avstrija manjšinsko vprašanje „vzorno rešila“ ter „vestno in pošteno“ izpolnila svoje tozadevne obveznosti iz mednarodnih dokumentov. Tega se gotovo zaveda tudi zunanji minister dr. Pahr. Zato dokaj čudno zveni njegova „argumentacija“, da k obisku predstavnikov koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov v Beogradu nima kaj pripomniti, ker smatra manjšinsko vprašanje za urejeno in člen 7 za izpolnjen.

Tako je na naš korak pred mednarodni forum slišati najrazličnejše reakcije, le edino pravilne v Avstriji ni zaslediti: da bi se pristojni dejavniki končno odločili in skupaj s prizadetima manjšinama poiskali rešitve, ki bi odgovarjale duhu in črki člena 7 državne pogodbe. Z naše strani je bila pripravljena za tak enakopraven dialog že večkrat izražena — zadnjič je bila ponovljena tudi v Beogradu tako v gradivu za tamkajšnjo evropsko konferenco kakor na sestanku z zastopniki svetovnega tiska. Torej je zdaj na vrsti vlada, da z dejanji dokaže, da iskreno misli, kar njeni predstavniki izjavljajo pred mednarodnimi forumi. Taka dejanja bodo namreč dosti bolj verodostojna in prepričljiva kot pa prazne „bele knjige“ in podobne na navajanje polresnic in na potvarjanje dejstev zgrajene „dokumentacije“.

Slovenske organizacije in njihovi strokovnjaki v videmski pokrajini se že temeljito pripravljajo za to konferenco, na kateri bodo podrobneje orisali svoj položaj in utemeljili svoje zahteve. Tozadevno so že pripravili posebno spomenico, v kateri opozarjajo na dolgo razdobje zatiranja in raznarodovalnih pritiskov. Obravnavajo pa razumljivo predvsem tudi sedanjí položaj, pri čemer opozarjajo na posledice potresa in napore za obnovo ter poudarjajo potrebo po ustreznih ukrepih za gospodarski in socialni razvoj njihovega ozemlja in njegovih prebivalcev. V ospredju pa so seveda narodnostna vprašanja z zahtevami po uresničitvi nacionalnih in človečanskih pravic Slovencev videmske pokrajine.

Zanimive in poučne primerjave

Čim tesnejša povezava med narodno manjšino in njenim matičnim narodom je za sleherni manjšin življenjskega pomena. Prav iz tega spoznanja se je tudi v mednarodni praksi uveljavilo načelo, ki zagotavlja manjšinam takšno neovirano povezavo z matico.

Tega načela in take prakse se dosledno drži tudi Avstrija — v odnosu do svoje manjšine na Južnem Tirolskem. Povsem drugačnih „meril“ pa se v Avstriji poslužujejo tedaj, kadar gre za slike slovenske in hrvaške manjšine z matičnima narodoma: tedaj je taka povezava vsaj sumljiva, če že ne kar prava neloyalnost. To so pač znana dvojna merila, ki se jih v avstrijski manjšinski politiki tako radi poslužujejo.

V Jugoslaviji imajo manjšine ozi-

roma narodnosti pravico do stikov z matičnim narodom celo ustavno zajamčeno, ker izhajajo iz načela, da ta pravica pomeni bistveno pogoje opredelitve narodnosti kot subjekta. O praktičnem uveljavljanju te ustavno zajamčene pravice v primeru italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji so razpravljali tudi na nedavni seji komisije za narodnosti skupščine SRS, kjer so dali celo vrsto konkretnih vzpodbud za čim širšo paleto takšnih kontaktov, pomembnih za obstoj ter kulturni in jezikovni razvoj obeh narodnosti.

Prav tako so na seji komisije razpravljali tudi o vprašanih prostorskega planiranja, to je o zemljiški in urbanistični politiki v tistih predelih, kjer živita italijanska in madžarska narodnost. Poudarili so veliki vpliv in pomen, ki ga lahko

ima tozadevni razvoj za obstoj narodnosti. Zato je komisija sprejela pedloge, ki naj zagotovijo uzakonitev sodelovanja narodnosti pri oblikovanju prostorskih planov. Če se ob tej skrbi, ki jo posvečajo obema narodnostima v Sloveniji, spomnimo načina, kako so pri nas na Koroškem pripravljali in izvajali prostorsko planiranje ali reformirali šolsko omrežje, potem so razlike več kot na dlani: v Sloveniji manjšine že od vsega začetka vključujejo v ta proces z namenom, da bi enakopravno soodločale pri vseh vprašanih, ki bolj ali manj vplivajo na njihov položaj — na Koroškem pa manjšino načrtno izključujejo, da lahko brez nje in celo proti njenim pomislekom toliko lažje uveljavljajo ukrepe proti njej; omenjena primera sta v tem oziru dovolj zgovorna.

Skrb za obstoj in razvoj manjšin oz. narodnosti pa prihaja do izraza — ne le v besedah, ampak v dejanjih! — tudi v sedanjih pripravih na volitve v Sloveniji. Pri tem izhajajo iz načela, da je pripadnike narodnosti treba vključevati v vse strukture družbenopolitičnega življenja, kajti tako vključevanje zagotavlja, da je potem v praksi dosledno uresničena popolna enakopravnost in sožitje občanov italijanske ter madžarske narodnosti z večinskimi narodom. In če spet primerjamo z „demokracijam“ ustrojem na Koroškem: v Sloveniji ne poznajo takšnega strankarskega oportunitizma, ki bi manjšino silil v izolacijo, marveč je manjšina enakopravno zastopana v najrazličnejših skupnih forumih, kjer enakopravno soodloča o vseh vprašanih družbenopolitičnega življenja; še posebej pa tako njeno enakopravno vključevanje ne zavisi od procentov ali drugih števil.

Primerjave, ki so gotovo bolj pričljive kot pa „bele knjige“ in podobne samohvale o „vzorno“ rešenem manjšinskem vprašanju na Koroškem!

Nov turistični prospekt vabi k nam na južno Koroško

„Po Koroškem...“ je naslov večbarvnega turističnega prospekta, ki sta ga izdali Gospodarska zbornica SR Slovenije in jugoslovanska turistična agencija Kompas v sodelovanju z različnimi inštituti ter Gospodarskim odborom Zveze slovenskih organizacij na Koroškem. Prospekt, ki je izšel v slovenskem in hrvaškem jeziku, je namenjen jugoslovanskim turistom, ki jih seznanja predvsem z južnim delom dežele, z ozemljem, kjer živimo koroški Slovenci.

Večbarvni prospekt na 16 straneh z izbranim slikovnim materialom opozarja na posebne lepote naše zemlje; v kratkih stavkih pa so obiskovalcem predstavljene tudi zgodovinske zanimivosti, kulturna dejavnost koroških Slovencev in njihov trdi boj za obstoj (na mali karti so začrtani tudi kraji, kjer so partizanska grobišča in spomeniki, slovenski pomniki kulture, arheološke najdbe in izkopenine ter druge turistične zanimivosti).

Uveljavljanje koroških Slovencev na gospodarskem področju je prikazano na posebnih prilogi, ki na zemljevidu in v seznamu krajev posreduje osnovne podatke o slovenskih gostiščih, trgovinah, menjalnicah in zadržnih prodajalnah. Na zemljevidu so začrtane tudi smeri najbolj priljubljenih krožnih potovanj po Koroškem (naše ozemlje žal ni zajeto po krajih naše naseljitve, marveč le po krajih s slovenskimi gospodarskimi ustanovami in podjetij). Poleg seznama krajev z navedbo slovenskih gospodarskih podjetij pa daje priloga še splošne informacije, ki segajo vse od prometnih predpisov in nasvetov o zdravstveni pomoči preko podatkov o šolskih počitnicah in državnih praznikih pa do navedb o delovnem času na poštah, v bankah, v trgovinah, muzejih in galerijah ter o cenah za pošne storitve.

Ob tej pestrosti informacij bo pri podrobnejšem pregledu prospekta gotovo najti še to in ono pomanjkljivost, slišati eno in drugo dobro in tudi manj dobronamerno pripombo. Kljub temu pa je prospekt — prvi te vrste! — ne le zanimiv, marveč predvsem tudi koristen doprinos k razširjanju tujskega prometa na južnem Koroškem in s tem h krepljivi gospodarske moči njenih slovenskih prebivalcev.

Dunaj se pripravlja na pomladansko sejmsko prireditve

V dneh od 8. do 12. marca bo na Dunaju spet tradicionalni pomladanski velesejem, po vrsti že 107. mednarodna sejmska prireditve, ki bo tudi letos pritegnila razstavjalce iz vseh delov sveta ter obiskovalce iz številnih držav. Skupno je prijavljenih 1805 razstavjalcev iz Avstrije (Koroško bo zastopalo 26 podjetij) ter 1090 razstavjalcev iz 32 tujih držav, tako da bo to res reprezentativna predstavitev svetovnega gospodarstva s široko mednarodno ponudbo blaga, proizvodov, storitev in dosežkov.

Ker imata pomladanski in jesenski dunajski velesejem značaj univerzalne sejmske prireditve (poleg obeh prirejata na Dunaju tekom leta še dolgo vrsto specialnih sejmov), so zastopane najrazličnejše panoge gospodarstva. Vendar pa ima vsaka prireditve tudi svoja težišča. Tako težišče je vsako pomlad sejem pohištva, ki z razstavno površino 30.000 kvadratnih metrov v 13 halah predstavlja največjo tovrstno prireditve v Avstriji. Središče te prireditve bo strokovna razstava „Pohištvo 78“, ki bo odprta že 4. marca in bo prve dni dostopna le za trgovce s pohištvom, od 8. marca pa za vse obiskovalce sejma. Da zavzema ta panoga pomembno mesto v okviru avstrijskega gospodarstva, pove že dejstvo, da je bilo v letu 1976 v Avstriji izdelanega pohištva za okroglo sedem milijard šilingov. V strokovnih krogih pričakujejo, da bo zanimanje za tovrstno razstavo letos še posebno veliko.

Drugo težišče na pomladanski sejmski prireditvi je sejem gradbeništva, ki bo prav tako zavzema razstavno površino 30.000 kvadratnih metrov. Razstavo, ki bo obisko-

valca seznanjala z vsem, kar sodi na področju gradbeništva in kurjave, bo dopolnjeval poseben „gradbeni forum“, kjer bodo strokovnjaki imeli priložnost za konstruktivno izmenjavo mnenj.

Na področju kmetijstva (ki pa predstavlja težišče na vsakokratni jesenski prireditvi) bodo tokrat v središču pozornosti na kmetiji, torej pobude in nasveti za razvoj kmečkega turizma. Poleg tega bodo prirejene razstave semen, umetnih gnojil ter pitane goveda in svinj.

Predvsem mlade obiskovalce bo pritegnila mednarodna strokovna razstava dvokoles, ki bo obsegala najnovejše modele vseh vrst motornih koles, mopedov in koles vseh znamk, ki so zastopane na avstrij-

skem tržišču. Novost na dunajskem sejmu bo razstava lovskega in športnega orožja, ki bo povezana s posebno razstavo pod naslovom „Lov in umetnost“. Razstava delavske zbornice bo tokrat posvečena varnosti v prometu. Širok krog obiskovalcev pa bo gotovo pritegnila tudi razstava z obetajočim naslovom „Radio nekoč in danes“, saj bo obsegala marsikaj zanimivega o razvoju medija, ki je v razmeroma kratkem času osvojil ves svet.

Obiskovalci dunajske sejmske prireditve pa bodo razumljivo našli tudi vse za njihov telesni blagor. V ta okvir sodi tudi tradicionalna vinska razstava, kjer bodo dnevno od 9. do 20. ure na voljo vrhunska vina iz Avstrije.

Manjšina v širšem okviru

Delegacija koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, ki se je oglasila na beograjskem sestanku konference za varnost in sodelovanje v Evropi, ni kriva, če njen obisk sovpada s trenutkom, ko je zaradi blokade izključnosti in poskusov diktata v (upajmo) prehodni krizi.

Spričo teh težav — in ne le teh — bi njihova informativna misija, ki naj seznanja udeležence sestanka o „problematičnem položaju in kršitvi človekovih pravic slovenske manjšine v Avstriji“, utegnili ostati v senci „velikih problemov“ Evrope, lahko pa je tudi drugače.

Narobe bi bilo, če bi ob drugih peticijah in opozorilih, ki so se nabrala v debel dosje pri generalnem sekretariatu v centru „Sava“, ta zelo stvarno, usmerjeno in argumentirano sestavljena dokumentacija ne spodbudila k razmisleku.

„Ob izmenjavi mnenj (o izpolnjevanju sklepne listine) so mnoge delegacije poudarile, kako važno je za razvoj sodelovanja med udeleženkami izpolnjevanje določil sklepne listine o stanju in pravicah narodnostnih manjšin. Jugoslovanska delegacija se pri tem opira na dejstvo, da narodnostne manjšine lahko predstavljajo element zblizanja in sodelovanja med državami, zlasti med tistimi, kjer živijo manjšine in tistimi, kjer živijo narodi istega etničnega izvora samo, če jim je zagotovljen narodnostni in kulturni napredek,“ je zapisano v preambuli predloga (BM/47), ki ga je jugoslovanska delegacija 8. novembra lani priložila kot prispevek k zaključnemu dokumentu beograjskega sestanka.

Ko je hkrati opozorila, da je bil ponekod dosežen precejšen napredek, ni pozabila tudi poziva k izpolnitvi sklepne listine tam, kjer obstajajo resni primeri nespoštovanja njenih določil.

Jugoslavija postavlja položaj manjšin ali narodnosti, na tujem ali doma, v širši okvir stabilizacije mira, varnosti in razvoja mednarodnega sodelovanja v Evropi in v svetu sploh, je rekel v uvodnem nagovoru 4. oktobra Miloš Minić in kot vzorec izpostavil Osimo, ki ni samo razrešitev nekega mejnega problema, temveč veliko več.

Konkretnih primerov drugačnega stanja ni navajal, toda ko je načel vprašanje manjšin, je opozoril, da „položaj manjšin ni zgolj domača zadeva, ki se tiče le te ali one države, ampak tudi element bistvenega pomena za krepitve varnosti in dobrih sosedskih odnosov“.

Ena najbolj popularnih tez v Avstriji pa je, da je ureditev položaja manjšin stvar avstrijske notranje zakonodaje, ki da je 7. julija 1976 z zakonom o narodnostnih skupnostih (Volksgruppengesetz) zadostila vsem mednarodnopravnim obveznostim — t. j. državnim pogodbi in s tem tudi helsinkiškemu načelu o vestnem in poštenem (bona fide) izpolnjevanju takšnih obveznosti.

Dejstva govorejo drugače: niti zvezni kancler sam, pa tudi njegovi strokovnjaki za mednarodno pravo in ne nazadnje vse več demokratičnih Avstrijcev nemškega jezika ve in priznava, da ne eno ne drugo ne drži.

Dokumentacija o tem nerazrešenem mednarodnem sporu (imenujemo ga s pravim imenom) je obilna in polnoveljavna, pa tudi dobro znana najširši javnosti, zato je ni treba ponavljati. Ti dokazi ne dopuščajo sklicevanja na šesto načelo helsinkiške listine o neumešavanju v notranje zadeve, pač pa izpostavljajo sedmo, o spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Avstrija in Jugoslavija se od samega začetka, od ženevskih pogajanj za sklepno listino do beograjskega sestanka (in zagotovo se bosta tudi potem) zavzemata za dosledno, uravnoteženo uresničevanje sklepne listine, za celovito spoštovanje vseh desetih načel, vpetih v okvir popuščenja napetosti, zoper izvezemanje tega ali onega — čemur smo priča v našem času — zoper blokovsko predelavo strateških motivov v ideološke in celo višje, s katerimi nekateri opravičujejo razne doktrine nasprotne vseevropskemu sodelovanju in varnosti, ki nimajo nobene podlage v sklepni listini.

To je načelna filozofija njunega odnosa do procesa varnosti in sodelovanja v Evropi, ki izhaja iz njihovih posamičnih nacionalnih interesov in se povezuje ne glede na razločke v družbenih sistemih in ideologijah v skupnost širših interesov.

Toda v takšnem sodelovanju — mutatis mutandis — ni prostora za prenašanje preživelih miselnosti, atavističnih resentimentov, pa tudi ostankov hladne vojne, za izločanje neizločljivih načel iz celote v imenu „posebnih, višjih interesov“ — kakršna so na primer parole o eni, nedeljivi in nemški Koroški ali o asimilaciji kot najboljši poti k nacionalni enotnosti in napredku tako na Koroškem kot na Gradiščanskem.

In vendar se zdi, kot da bi se bila posebno Koroška ustavna enota, brez katere avstrijska zveza ni državna celota (kar velja to tudi za Gradišče, kajti rezultati bi bili isti) z močno podobnimi argumenti, kot so že omenjene doktrine, suvereno izločila iz mednarodnih obveznosti, ki jih zvezna republika Avstrija ni samo prostovoljno prevzela, ampak si je zanje celo aktivno prizadevala, in se postavila po robu njeni filozofiji sodelovanja in varnosti v Evropi ravno tam, kjer bi lahko najbolj otipljivo in največ prispevala.

Temeljna izmenjava mnenj o izpolnjevanju sklepne listine v Beogradu je samo poglobila in znova potrdila spoznanje o neločljivosti vojaških, varnostnih in humanitarnih pravic popuščenja napetosti.

Ob močnih poudarkih veljavi individualnih pravic je pokazala tudi zelo jasno in tesno povezavo teh s skupnimi pravicami in tudi tu sta si sosedji — načelno, ne pa v praksi — enega mnenja. V ta sklop namreč neločljivo spadajo pravice manjšin.

Dosedanja obravnava slovenske in hrvaške narodnosti v Avstriji, ki kulminira v „štetju posebne vrste“, in sedmojuljska zakonodaja je v tem okviru nerazumno potrdilo v svojem bistvu protiaustrijske in protibel-sinske naravnosti koroških strank in njihove manjšini, avstrijski republiki in procesu varnosti in sodelovanja v Evropi oktroirane „rešitve“.

Če obstaja takšna sorodna filozofija in na njej zgrajeno in potrjeno tvorno sodelovanje, mar ni na dlani, da je ureditev edinega spornega vprašanja med Avstrijo in Jugoslavijo v duhu helsinkiške listine in zaradi njenih ciljev v najboljšem interesu obeh sosed?

Če je bilo to mogoče med nevroščeno Jugoslavijo in blokovsko opredeljeno Italijo, zakaj to ne bi bilo mogoče med državama, ki imata sicer različni družbeni opredelitvi, ne ena ne druga pa ni članica blokov?

Ob tem pa je treba pibiti, da je na potezi Avstrija: na njej je, da pokaže znake resne volje za sporazum, ki bi bil z zgleđno manjšinsko ureditvijo dragocen prispevek k sodelovanju in večji varnosti v tem delu Evrope.

Avstrijski Slovenci in Hrvatje so morda prišli v Beograd v neugodnem trenutku. Toda prav ta trenutek je morda pravi za spodbudo k razmišljanju o dejanjih v resničnem helsinkiškem duhu.

Šolstvo na južnem Koroškem v ogledalu 9. Koroških kulturnih dni v Celovcu

V četrtek zvečer je 9. Koroške kulturne dni otvoril ravnatelj Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu dr. Avguštin Malle. Otvoritve so se med drugim udeležili tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Milan Samec ter vidni predstavniki političnega in kulturnega življenja ter šolstva koroških Slovencev, iz Ljubljane pa so prisli zastopniki univerze in znanstvenih ustanov. Malle je v kratkem otvoritvenem govoru utemeljil izbor letošnje glavne teme ter dejal, da jo je narekoval tako splošno, za Slovence na Koroškem nezadovoljivi položaj na področju manjšinskega šolstva, kot tudi nova labilna situacija, ki so jo ustvarili tristrankarski sporazum o reševanju manjšinskega vprašanja, nova zoževanja naših narodnostnih pravic in tudi diskusija o poteh splošne avstrijske šolske reforme predvsem na področju obveznega šolstva.

Sledila je otvoritev razstave o zgodovini šolstva na južnem Koroškem, ki jo je pripravil Slovenski znanstveni inštitut. Skozi razstavo, ki je z izvirnimi dokumenti ponazorila glavna poglavja šolske zgodovine na ozemlju, kjer živimo koroški Slovenci, sta vodila Teodor Domej in Avguštin Malle. V uvodnih besedah je Domej predstavil razstavo kot gradivo, ki bo služilo nadaljnjemu izpopolnjevanju in dopolnjevanju.

Prvi vsebinsko zaokroženi del petkovega programa je bil posvečen zgodovini šolstva na južnem Koroškem. Teodor Domej je podal pregled za čas od srednjega veka preko protestantske reformacije in razsvetljenega absolutizma do leta 1848. Z upoštevanjem novega arhivskega gradiva je dopolnil sliko o vlogi slovenščine v šolah na Koroškem pred letom meščanske revolucije, pri čemer je ugotovil, da je za nezadovoljiv napredek v osnovnem šolstvu med leti 1774 (pričetek veljave Splošne šolske naredbe) in 1848 v veliki meri bilo krivo nezadostno upoštevanje slovenske materinskega jezika. Jezikovna politika v šoli je bila takrat prvo sredstvo germanizacije dela slovenskega prebivalstva na južnem Koroškem.

Poglavje iz zgodovine šolstva, ki je vsebovalo čas med leti 1848 in 1869, je pripravil Štefan Pinter. Prikazal je vlogo, ki jo je po meščanskodemokratski revoluciji dobila slovenščina v koroških osnovnih šolah in na gimnaziji. Slovenščina je imela tedaj za nekaj časa tako mesto, kakršnega potem na Koroškem nikdar več ni dobila — saj so jo upoštevali kot edini ali vsaj prevladujoči učni jezik v šolah. V predavanju pa je bilo opozorjeno tudi na začetke izrivanja slovenščine iz ljudskih šol, kar je dobilo svojo končno zakonsko podlago s sprejetjem zakona o osnovnih šolah v letu 1869.

Matjaž Klemenčič iz Ljubljane je nato govoril o strukturi otrok po materinem jeziku in razmerju med šoloobiskujočimi in šoloobveznimi otroci na avstrijskem Koroškem v obdobju od 1865 do 1890. Na podlagi virov o materinščini otrok vseh koroških šol in drugih statističnih podatkov iz zadnjih deset-

letij devetnajstega stoletja je prikazal germanizacijske tendence. Iz njegove analize se je pokazalo, da po eni strani skoraj ena tretjina in še več slovenskih otrok ni imela možnosti za osnovno šolanje, po drugi strani pa gre za pritegnitev slovenskih otrok v utrakvistično šolstvo, kar je imelo daljnosežne posledice za razvoj prebivalstva, migracijske procese in etnično strukturo tega področja.

Dr. Malle je udeležencem predložil razvoj manjšinskega šolstva v dobi med letom 1869 in priključitvijo Avstrije k nacistični Nemčiji. Opisal je čedalje hujši boj protislovenskih sil proti enakopravnosti Slovencev na šolskem področju. Važno sredstvo raznarodovanja je bilo utrakvistično šolstvo, kjer se je slovenščina, ki je bila prej še učni jezik, spremenila v neobvezen učni predmet in pomagalo za učenje nemščine. Predstavil je bitko Slovencev proti tej šolski ureditvi v času habsburške monarhije in posledice, ki sta jih na šolskem področju imela plebiscitna odločitev ter izgon slovenske laične inteligence in narodno zavedne duhovščine iz Koroške. V času prve avstrijske republike zato tudi ne moremo govoriti o nobeni enakopravnosti koroških Slovencev v šolstvu — nasprotno, vidimo samo povečano narodnosno zatiranje, ki se poslužuje šolstva kot enega izmed najvažnejših sredstev.

V predavanju o vlogah slovenskih osrednjih organizacij o manjšinskem šolstvu se je dr. Malle dotaknil tiste-

pisa avstrijske državne pogodbe. Malle je poudaril, da je šolsko vprašanje bilo tudi stalno v ospredju zahtev koroških Slovencev pri neposrednih kontaktih s predstavniki avstrijske zvezne vlade.

Popoldanska referata je pripravil šolski krožek Kluba slovenskih študentov na Dunaju. Roman Schellander je prebral referat o oceni avstrijskega šolstva iz družbenopolitičnih vidikov s posebnim ozirom na dvojezično šolstvo. Omenil je potrebo po ukvarjanju s celotnim sistemom izobraževanja v Avstriji, da moramo iskati sodelovanje z demokratičnimi silami v avstrijski družbi tudi tedaj, ko gre za ustvaritev enakopravnih možnosti na področju šolstva in doseg socialnih in narodnostnih pravic in njem. Schellander je ocenil šolske koncepte strank in se tudi pomudil pri zaskrbljujočih pojavih v okviru šolstva, kot so to na primer politično motivirana zasledovanja učiteljev. V zvezi z dvojezičnim šolstvom na Koroškem je naglasil, da je potreben poseben akcijski program koroških Slovencev.

Potem je Dušan Schlapper v predavanju o zvezni gimnaziji za Slovence in njenem narodnopolitičnem pomenu skušal orisati povojni položaj na Koroškem, protislovensko gonjo v pogojih hladne vojne, ki je zavlačevala reševanje vprašanja slovenskega srednjega šolstva na Koroškem in prispevala k zgodnjim napadom na šolsko ureditev iz leta 1945. Ko je ocenjeval nalogo gimnazije za Slovence, nastale

ne gimnazije za Slovence ter jih povprašali po njihovi življenjski poti po zaključku gimnazije oziroma po izstopu iz te šole. S pomočjo dobljenih rezultatov, ki so vsekakor dovolj reprezentativni, bo mogoče načrtno usmerjati predvsem absolvente slovenske gimnazije v poklice, v katerih so koroški Slovenci do danes premalo zastopani, čeprav ne smemo prezreti dejstva, da za določene smeri visokošolske izobrazbe na Koroškem ni mogoče dobiti potrebnih delovnih mest ali pa so na razpolago le v zelo omejenem številu.

Raziskava je zajela tudi zanimanje bivših obiskovalcev slovenske gimnazije za slovenska sredstva javnega obveščanja, članstvo pri krajevnih prosvetnih društvih (in v študentskih organizacijah) ter znanje slovenščine otrok bivših gimnazijcev. Iz teh pokazateljev se da sklepati na povezanost bivših dijakov slovenske gimnazije s slovensko manjšino na Koroškem ter na njihovo stopnjo narodne zavesti. Čeprav poglavje o socialni selekciji oziroma šolanju dijakov slovenske gimnazije še ni popolnoma zaključeno, že zdaj postaja vidno, da slovenska gimnazija predstavlja v tem oziru neko posebnost. Na eni strani poteka taka selekcija tudi na slovenski gimnaziji, po drugi strani pa ta šola omogoča večjemu številu pripadnikov iz nižjih socialnih slojev vzpon vsaj med pripadnike srednjega sloja. Če je Vladimir Wakounig prišel pri svoji raziskavi do drugega rezultata, to nikakor ne preseneča, ker populacija pri obeh raziskavah ni bila ista. Medtem ko je Slovenski znanstveni inštitut že od vsega začetka skušal zajeti vse bivše obiskovalce slovenske gimnazije, se je druga raziskava omejila na izbran krog sedanjih dijakov. Raziskava je med drugim še pokazala, da absolventi slovenske gimnazije še vedno najraje izberejo Dunaj kot študijsko mesto; veliko število jih dobiva štipendijo na podlagi tozadevnega zakona; večje število maturantov pa se je odločilo za postsekundarno izobrazbo na pedagoški akademiji.

Vladimir Wakounig je v svoji raziskavi, tekstu disertacije, primerjal poklicne želje dijakov slovenske gimnazije s poklicnimi željami dijakov ene izmed nemških gimnazij v Celovcu. Pri tem je zajel prve, četrte in osme razrede ter posebno upošteval različni socialni izvor dijakov obeh gimnazij. Po nakazanih teoretičnih izhodiščih in prikazu operacionalizacije je nakazal

signifikantne razlike med poklicnimi željami dijakov obeh gimnazij; le-te se posebno močno razlikujejo v prvih razredih, medtem ko v osmih razredih ni več bistvenih razlik.

Po predstavitvi obeh raziskav se je razvila diskusija, ki je bila le delno stvarna. Anketo Slovenskega znanstvenega inštituta je najbolj osporaval ravno tisti krog ljudi, ki bi rezultate le-te najbolj potreboval pri svojem vsakdanjem delu. V kolikor so bile pripombe stvarne, so jih sodelavci inštituta vzeli na znanje, posebno kar zadeva teoretična izhodišča ankete, o katerih na kulturnih dneh ni bilo govora. Tudi univ. asistent dr. Erich Prunč je pri svoji pristranski delitvi pohvale in graje šel sam sebi na limanice, ko je označil pomanjkanje „anonimnosti“ pri anketi znanstvenega inštituta kot največjo pomanjkljivost, pri tem pa pozabil povedati, da se v tem oziru ob anketi prav nič nista razlikovali. Dobil pa je odgovor še z druge strani, ko je bilo rečeno, da nas je zamejskih Slovencev vsega skupaj le za en sam dober vzorec.

Na zaključni foramski diskusiji, ki jo je vodil strokovni nadzornik dvorni svetnik dr. Valentin Inzko, je okrajni nadzornik Rudolf Vouk kot zastopnik deželnega šolskega sveta za Koroško seznanil občinstvo z najnovejšimi podatki s področja manjšinskega šolstva. Ravnatelj pedagoške akademije dvorni svetnik dr. Ewald Krainz je govoril predvsem o psiholoških problemih dvojezičnega šolstva ter o jezikovnih „barierah“. Zastopnik Zavoda za šolstvo SR Slovenije dr. Alojzij Novak je prikazal model dvojezične pouka v lendavski občini in pri tem zlasti poudaril obveznosti slovenske družbe do manjšin nasploh in še posebej do njihovega šolstva, ki urejeno garantira obstoj in razvoj manjšin. Pavle Strajn s Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu pa je nakazal število vpisanih v slovenske šole v tržaški in gorški pokrajini ter še posebej opozoril na problematiko predšolske vzgoje v materinščini.

V okviru kulturnih dni je bila tudi letos umetniška prireditev. Ker pa pripravljali odbor v Celovcu ni mogel dobiti primerne prostora, se je s tem delom programa moral „izogniti“ v Bilčovs: tam je v petek zvečer gostoval eksperimentalno gledališče „glej“ iz Ljubljane z monodramo „Lepa Vida“ Matjaža Kmeča. O tej prireditvi poročamo na posebnem mestu.

V dneh od 16. do 18. februarja 1978 se je v celovski Mohorjevi odvijala tradicionalna osrednja znanstvena prireditev koroških Slovencev — Koroški kulturni dnevi. Pripravljali odbor je za letošnje kulturne dni, že devete po vrsti, izbral kot glavno temo manjšinsko šolstvo na Koroškem. Program je obsegal okvirno razstavo o zgodovini šolstva na južnem Koroškem, ki so jo še dodatno komentirala uvodna predavanja prvega dopoldneva, ter plenarne referate, ki so imeli za vsebino v prvi vrsti vlogo gimnazije za Slovence v življenju naše narodnostne skupnosti in v soboto zaključno diskusijo o manjšinskem šolstvu. S tem vsebinskim težiščem so dobili kulturni dnevi v marsičem še bolj kot marsikatero prejšnje leto svoj aktualni kulturno-politični pomen.

ga vprašanja, ki je imelo v vlogah slovenskih osrednjih organizacij na avstrijske državne oblasti vso dobo po letu 1945, posebej pa še po podpisu avstrijske državne pogodbe eno izmed najvažnejših mest. Za dobo med 1945 in 1958 velja, da so prizadevanja koroških Slovencev zasledovala cilj, da se v čim širši meri in kar najbolj popolno izvaja odredba provizorične koroške deželne vlade iz leta 1949 na vseh področjih vzgoje in izobraževanja — od otroških vrčev in osnovne šole preko gimnazije in učiteljskega pa do kmeljskega strokovnega šolstva. Kot važne vsebinske mejnike v vlogah o šolskem vprašanju je predstavil Spomenico koroških Slovencev iz leta 1955, Spomenico o šolstvu iz leta 1958 in Memorandum ob dvajsetletnici pod-

ga vprašanja, ki je imelo v vlogah slovenskih osrednjih organizacij na avstrijske državne oblasti vso dobo po letu 1945, posebej pa še po podpisu avstrijske državne pogodbe eno izmed najvažnejših mest. Za dobo med 1945 in 1958 velja, da so prizadevanja koroških Slovencev zasledovala cilj, da se v čim širši meri in kar najbolj popolno izvaja odredba provizorične koroške deželne vlade iz leta 1949 na vseh področjih vzgoje in izobraževanja — od otroških vrčev in osnovne šole preko gimnazije in učiteljskega pa do kmeljskega strokovnega šolstva. Kot važne vsebinske mejnike v vlogah o šolskem vprašanju je predstavil Spomenico koroških Slovencev iz leta 1955, Spomenico o šolstvu iz leta 1958 in Memorandum ob dvajsetletnici pod-

ga vprašanja, ki je imelo v vlogah slovenskih osrednjih organizacij na avstrijske državne oblasti vso dobo po letu 1945, posebej pa še po podpisu avstrijske državne pogodbe eno izmed najvažnejših mest. Za dobo med 1945 in 1958 velja, da so prizadevanja koroških Slovencev zasledovala cilj, da se v čim širši meri in kar najbolj popolno izvaja odredba provizorične koroške deželne vlade iz leta 1949 na vseh področjih vzgoje in izobraževanja — od otroških vrčev in osnovne šole preko gimnazije in učiteljskega pa do kmeljskega strokovnega šolstva. Kot važne vsebinske mejnike v vlogah o šolskem vprašanju je predstavil Spomenico koroških Slovencev iz leta 1955, Spomenico o šolstvu iz leta 1958 in Memorandum ob dvajsetletnici pod-

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Beljaka in okolice

Leta 1696 se je vršila vizitacija župnij beljaškega cerkvenega okrožja. Pri župniji sv. Miklavža v predmestju Beljaka je vizitator ugotovil tole: Cerkevni ključarji so beljaški meščani Leonard Piberauer, Jurij Conradt in Jurij Rottensteiner, ki so na tem položaju že drugo leto. Za cerkovnika je Kristijan Herlander, doma iz Paterniona, ki je tu že šest let za učitelja in cerkovnika. Razume ministrirati. Na dohodkih dobiva 9 četrtnov žita in od cerkve 6 goldinarjev. Na štoli prejema letno okoli 18 goldinarjev. Pri krstu ne dobiva ničesar določenega, običaj je, da dajo kmetje po dva groša, meščani pa tri groše in tudi več. Od pogrebov prejema pri pokopu meščana 12 grošev, pri pokopih kmetov 3 do 4 groše. Za kaplana je tačas Urban Rukemantl, Korošec iz Krnskega gradu (Karnburg) v solnograški škofiji, star je 26 let, vse študije je dovršil v Celovcu, ordiniran pa je na naslov grada Teleče (Teutschach), ki spada k gosposčini barona Kaiserstein. Duhovnik je poldrugo leto, od tega je služboval eno leto v Celovcu, pol leta pa je že tu. Od vikarja prejema letno 130 goldinarjev, razen tega pa „stolam minorem, id est excursiones et benedictiones mulierum post partem“ (malenkostno štolo, to je ob obhodov izven župnega okoliša in za blagoslavljanje žen, ki so postale noseče). V tem ožjem mestnem okolišu živi okoli 150 Slovencev, od katerih nekateri sicer razumejo nemški, ne znajo pa nemško govoriti, kar povzroča težave pri spovedi, kar lahko privede do pomot. Za-

to je potrebno, da je duhovnik tega kraja večje slovenskega jezika. Vikar in škofijski komisar je Vid Balscher, Beljačan, philosophiae et theologiae Baccalaureus, ki je svoje študije končal v Gradcu. Ordiniran je bil na naslov misijonov. Star je 66 let, duhovnik pa je 41 let, od tega je bil 7 let kaplan v Beljaku, tri leta je nadomeščal kaplana v Trbižu in Beli Peči, 30 let pa je vikar v Beljaku. Na 240 goldinarjev, štola mu pa donša okoli 100 goldinarjev.

Ob priliki te vizitacije so se oglasili v Beljaku prebivalci kraja Vernberk v župniji Skočidol, ki so navajali, da mora biti njihov vikar večje slovenskega jezika, kakor to odreja prejšnji vizitacijski odloki. Ker sedanji vikar ne obvlada popolnoma slovenščine, je vizitator odredil, da se mora vikar v roku treh mesecev naučiti tega jezika in o tem opraviti izpit pri škofijskem ordinariatu v Ljubljani.

Vikar Vid Balscher je začetkom leta 1698 umrl. Po njegovi smrti sta cerkvena ključarja v sporazumu z odvetnikom župne cerkve sv. Miklavža prosila stolni kapitelj v Ljubljani, naj bi se dal iz zapuščine pokojnega vikarja in komisarja Vida Balscherja znesek 300 goldinarjev za postavitev novega oltarja ali orgel v farni cerkvi, ki je po potresu zgorela, ker je pokojni vikar obljudil, naj bi se to napravilo v njegov spomin.

Naslednik vikarja Balscherja je bil Jakob Geiger, ki je dal kmalu po svojem nastopu

popraviti pogorelo župnišče. Dne 29. avgusta 1699 poroča škofijskemu ordinariatu v Ljubljano, da bo župnišče v treh tednih gotovo, sezidati je treba še hlev za dva konja in popraviti kaplanijo. Dne 26. 9. 1699 pošlje v Ljubljano obračun stroškov za ta popravila, ki je znašal 803 goldinarje 28 krajcarjev.

Maja leta 1712 je vikar Jakob Geiger prejel od škofijskega ordinariata v Ljubljani tole naročilo: Za nekrščene otroke se naj na robu pokopališča poišče poseben prostor, da bodo pokopani ločeno od drugih faranov. Babice se naj večkrat izpraša in se jih naj pouči o formuli krsta, da bodo v svojih primerih same znale krstiti novorojene otroke. Izgleda, da je tisto leto ali tista leta umrlo v Beljaku in okolici mnogo novorojenčkov, če je škofijski ordinariat v Ljubljani smatral za potrebno, izdati svojemu beljaškemu vikarju ta navodila.

Leta 1712 je ljubljanski škof Francišek grof Kaunitz vizitiral župnije beljaškega cerkvenega okrožja. Dne 16. junija je po izvršeni vizitaciji župnije Kranjska gora prišel ob 7. uri zvečer v Beljak. Drugi dan zjutraj so peljali škofa v slovesnem sprevodu pod baldahinom v cerkev, ker je prisostvoval maši, nato pregledal oltar, zakristijo in cerkev, nakar je podelil birmo in sicer danes in v nedeljo, 19. junija, 600 osebam. Po birmi je škof zaslišal cerkvene uslužbenke; najprej je bil zaslišan cerkovnik Kristijan Handler, podložnik gospostva Paternion, ki je bil nameščen od prejšnjega vikarja in je v tej službi 21 let. Njegovi dohodki znašajo okoli 100 goldinarjev, ki jih prejema deloma kot cerkovnik, deloma za poučevanje dečkov, ki so pod njegovim varstvom. O vikarju je cerkovnik poročal, da svojo

službo v redu opravlja in da ni nihče umrl po njegovi krivdi. Cerkev je dobro dotirana in v dobrem stanju, cerkvene račune obravnavajo v župnišču, ključce pa hranijo cerkveni ključarji in domači vikar. Vikar živi dostojno ter ne izkorišča faranov pri štoli. Služba božja se neha vedno pred 12. uro. Nato je bil zaslišan cerkveni ključar Andrej Rauter, podložnik volilnega kneza manjškega, ki so ga izvolili meščani skupno z odvetnikom cerkve in vikarjem. Na tem službenem mestu je tri leta. Izpovedal je isto kot cerkovnik. Nato je škof zaslišal vikarja Jakoba Geigerja. O tem je zabeleženo tole: Rojen je bil v Beljaku, star je 49 let, študiral je v Gradcu in tam dosegel magistrerij filozofije; ordiniran je bil na Dunaju na naslov gosposčine Elzensfeld, duhovnik je 22 let, na sedanjem službenem mestu je 14 let. Otroke uči verouk in če je v nedeljo zadržan, poučuje med tednom v ljudski šoli. Cerkev ima svoja lastna zemljišča, dohodki od teh zemljišč pa se vsako leto sproti porabijo, da skoraj ničesar ne ostane. Cerkev dobiva večkrat tudi milodare, ki jih pa cerkveni ključarji zapijejo, zato predlaga vikar, naj se cerkvene ključarje prisili, da bodo od milodarov plačevali denarno podporo škofijskemu seminarju.

Vikar Jakob Geiger je dne 11. maja 1713 odpovedal službo šmiklavškega vikarja, ker je bil imenovan za bamberskega župnika v St. Lenartu v Labotski dolini. Na njegovo mesto je bil imenovan za vikarja Kristijan Franz Moser, magister diocesis Salisburgensis, ki je dne 25. maja 1713 izstavil škofijskemu ordinariatu v Ljubljani običajni reverz.

(Dalje v prihodnji številki)

USPELA PRIREDITEV

,OD PLIBERKA DO TRABERKA'
KOROŠKA POJE

V petek, dne 17. februarja 1978 je bilo v Pliberku 11. pevsko srečanje od Pliberka do Traberka, ki je doživel poseben uspeh. Dvorana, ki sprejme 200 gledalcev, jih je tokrat morala več kot 300, nekaj pa jih je moralo stati kar zunaj pred dvorano.

Koncert je obiskalo veliko častnih gostov, med njimi generalni konzul v Celovcu Mikan Šamec, konzul Peter Župančič, predsednik ZKO Ravne na Koroškem tovariš Mihevc, tajnik Zveze slovenskih organizacij Feliks Wieser, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc in drugi. Poslušalce in častne goste je pozdravil predsednik SPD „Edinost“ iz Pliberka Joško Hudl, za njim pa je povzel besedo tovariš Lotrič ZKO

iz Ljubljane, ki je poudaril pomen takšnih pevskih manifestacij, ki poseben nam koroškim Slovincem pomenijo zelo veliko, saj slovenska pesem in beseda združujeta srca in nam dajeja moč, da lahko vzravnani in z optimizmom gledamo v bodočnost.

V Pliberku je nastopalo 10 zborov. Od teh dva domača in to mešani pevski zbor „Zarja“ iz Železne Kaple in moški zbor „Edinost“ iz Pliberka.

Najbolj edinstvena in veličastna pa je bila zaključna prireditev v športni dvorani osnovne šole na Ravnah, kjer je sodelovalo kar 782 pevcev. Na tej prireditvi je poleg zborov iz jugoslovanskega dela Koroške nastopalo 7 zborov iz avstrijske Koroške. Dvorana je bila popolnoma zasedena, kar dokazuje veliko ljubezen in spoštovanje do slovenske pesmi. Zaključna prireditev se je odvijala pod motom Župančičevega verza:

„In stalo je
kot zvok fanfar,
in vzplalo je
kot silen žar
od vsepovsod...“

Ob koncu so združeni moški zbori pod vodstvom Jožka Kerta zapeli „Čej so tiste stezdice“, združeni mešani zbor pa pod vodstvom Hanzeja Kežarja pesem „Rož, Podjuna, Zila“.

Med slavnostnimi govorniki, ki so se oglasili na koncu so bili tovariš Belina, zastopnik ZKO iz Ljubljane, tovariš Hudl Joško, zastopnik Slovenske prosvetne zveze in drugi. Vsi so izrazili isto misel, da je bila ta manifestacija največji kulturni dogodek Koroške tu in onstran državne meje in želeli tudi novemu, torej 12. srečanju od Pliberka do Traberka takšen uspeh ali pa še večji.

Za konec pa so združeni mešani zbori in pihalni orkester ravenskih železarjev zapeli in zaigrali Luka Kramolca in Jožka Jermana „Koroško budnico“. Vsak ki je bil prislofen na tem srečanju, je mislil isto: „Slovenska pesem je pesem malega naroda, toda velikega po svoji kulturi in svojem pogumu, saj se je ravno ta mali narod s pesmijo na ustih uprl fašizmu, pesem ga spremlja in sedanjosti in ga bo tudi do smrti“.

„5. Agroski 1978“
Srečanje
smučarjev kmetijcev

Kakor smo že poročali, je Zveza slovenskih zadrug prirediteljica letošnjega srečanja in tekmovanja smučarjev kmetijcev z naslovom „5. Agroski 1978“, ki bo v soboto 25. februarja v Šentjanžu v Rožu. Športno društvo Šentjanž v Rožu pa je prevzelo nalogo, da poskrbi za izvedbo tekmovanja na šentjanskim Rutah.

Potek prireditve v Šentjanžu bo naslednji: ob 8. uri zjutraj bo pri spodnji postaji vlečnice razdelitev štartnih števil; ob 9. uri bo štart teka moških do 45 let (proga bo dolga 4 km), potem pa štart teka moških nad 45 let ter žensk (2 km); ob 9.30 uri se bo pričel slalom, ki bo izveden v štirih skupinah (moški do 33 let, moški od 33 do 45 let, moški nad 45 let in ženske). Po končanih tekmah bo ob 13.30 uri skupno kosilo pri predsedniku ZSZ Janku Ogrisu v Bilčovsu, kjer bo ob 15.30 uri tudi razglasitev rezultatov in podelitev pokalov ter medalj. Prireditev se bo zaključila z družabnim srečanjem.

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

Objava

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

- Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1978-79 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 13. do 28. 2. 1978, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
- Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1977-78 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
- Prijavljene učence, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1978. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.
- Konec maja 1978 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
- Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
- Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v Gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pisмено na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Ebentaler StraÙe 14, 9020 Klagenfurt/Celovec.

RAVNATELJ:

dr. Reginald Vospernik, l. r.

„Sieg in deutscher Nacht“

V sodelovanju s Slovenskim informacijskim centrom v Celovcu (SIC) je Klub mladje izdal knjižico z naslovom „Sieg in deutscher Nacht“, v kateri sta objavljena dva spisa znane avstrijskega novinarka in publicista Haraldja Irnbergerja: pripoved ali refleksija „Spremembe“ (Veränderungen) ter monolog nekega Korošca pod naslovom „Z rjavo tinto“ (Mit anan braunan Tintn). Prava prav gre za ponatis, kajti tako „Spremembe“ kot „monolog“ je mladje objavilo že leta 1976 — rjavi samogovor je avtor po jezikovnem štetju le še dopolnil.

Vendar je objava pomembna, to toliko bolj, ker gre — kakor pravi avtor v uvodu — tako rekoč za poskus literarne solidarnosti s koroškimi Slovenci. Predvsem pa je to pretresljiva podoba tiste znane in zloglasne „koroške stvarnosti“, v kateri je vsa manjšinska politika pod polnim vplivom in neprikritim pritiskom nemškega nacionalizma usmerjena na en sam cilj: na čim hitrejšo likvidacijo Slovencev. V tej luči zelo ustreza tudi naslov knjižice z očitnim opozorilom na istoimensko knjigo „Sieg in deutscher Nacht“, v kateri je idol koroške rjave domovinske zvestobe Steinacher svoječasno brez vsakega ovinkarjenja jasno in nedvoumno zapisal, za kaj so se njegovi brambovci borili v letih 1918/20 — ne za avstrijsko Koroško, marveč za velikonemški rajh.

Izbiro takega naslova utemeljuje avtor s tem, da gre pravzaprav za dokumentacijo vsakdanjega fašizma, ki še vedno obvladuje premožne in zlasti vse preveč vplivne koroške glave. Avtorjev uvod in spis „Spremembe“ je v slovenščino prevedel Pavel Zdovec, ki je namesto prevoda spisa „Z rjavo tinto“ v krajšem komentarju orisal tudi vsebino tega monologa; ustrezne ilustracije pa je prispeval Jože Boschitz.

Vabilo na

SREČANJE FOTOAMATERJEV

v četrtek 9. marca 1978 ob 19. uri v sejni sobi SPZ, Gasometergasse 10 v Celovcu.

Vsak naj prinese s seboj svoje barvne diapozitive koroških vasi in pokrajin, katere bi si skupno ogledali in izbrali za posebno prireditev. K temu srečanju prav iskreno vabimo vse tiste, ki radi „poškilijo“ skozi fotografski objektiv.

Dobrla vas - Pribla vas

Kljub slabemu vremenu se je v nedeljo 19. februarja zbralo mnogo ljudi, da izkaže zadnjo čast Uznikove mu očetu v Pribli vasi, Antonu Miklau. Po večletnem hiranju je umrl v 77. letu starosti.

Medtem ko je gospod prošt Franc Brumnik v cerkvi rajnega pokazal kot dobrega katoličana, ki je vestno izvrševal svoje verske dolžnosti, vdano vzel nase vse križe življenja in valjo prenašal dolgoletno bolezen; ga je ob odprtem grobu zastopnik Slovenskega prosvetnega društva „Srce“, dr. Luka Sienčnik naslikal kot izbornega društvenika in igralca, ki se je v njegovo vlogo znal tako živeti, da so gledalci imeli vtis resničnega doživljanja. Tudi svoje soigralce je znal izvrstno potegniti s seboj. Igre v katerih je on sodeloval so bile vedno popolne. Dr. Sienčnik je med drugim še povedal:

„Bil si človek, ki je mnogo bral in zato tudi mnogo vedel. Tvoj drugi dom ni bila gostilna, temveč društvena dvorana in pozneje knjige. Zato si tudi spoznal lepoto svojega materinega jezika, na katerega si bil vedno ponosen in ga ljubil do zadnjega diha. Društvenikom si bil vedno zvest sodelavec. Nikdar jih nisi pustil na cedilu. Ob vsakem vremenu si, s sedaj tudi že rajnim bratom Hanzejem, redno in vestno prihajal k vaju. Nešteto krat si v mrzlih zimskih nočeh peš premeril dolgo pot preko vse Dobreve in Dobrla vas. Bil si nam dolga leta pravi predsednik in vzor požrtvovalnosti.“

Naš Anton Miklau je v Pribli vasi imel malo Uznikovo kmetijo, ki mu ni mogla dati dosti kruha. Prisluži si ga je moral še zraven. A tedaj, ko je bil še mlad in močan zanj ni bilo dela. Tako je bilo njegovo življenje vedno težko. Njegova skromnost in zadovoljivost mu je pomagala preko vsega tega. Danes, dragi Ton, ne rabiš nič več. Počivaj v miru! Mi bomo Tebe in Tvoja dela ohranili v lepem spominu.

SPD „Obir“ na Obirskem vabi na

SANKARSKO TEKMO

v nedeljo 26. februarja 1978

Štartne številke se delijo do 9. ure pri Kovaču; štart pa bo ob 10. uri.

Vsi prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Vrtča“ v Slovenjem Plajberku vabi na

KONCERT ROŽANSKIH
LIUDSKIH PESMI

ki bo v soboto 25. februarja 1978 ob 20. uri v gostilni Seireinig v Podnu. Poje mešani pevski zbor iz Šentjakoba v Rožu pod vodstvom Lajka Milisavljeviča.

Prisrčno vabljeni!

Dramska marginalija o Lepi Vidi

V okviru letošnjih koroških kulturnih dni so organizatorji le-teh okvir predavanja in diskusij o koroškem šolstvu razširili tudi s kulturno prireditvijo in sicer s Kmečlovo monodramo „Lepa Vida ali problem sv. Ožbalta“. V dvorani Miklavževe gostilne v Bilčovsu se je zbralo ogromno število ljudi, največ tistih, ki so spremljali kulturne dneve v Celovcu, mnoga domačinov in tudi drugih, ki so hoteli prisluhniti samogovoru kritika Milka (igralce Rudi Kosmač), ki mora napisati kritiko po gledališki predstavi Cankarjeve „Lepa Vida“.

Navzoče je pozdravil dr. Avguštin Maille, ansambel gledališča GLEJ prav tako tudi avtorja Matjaža Kmečla, ki je uvodoma tudi sam spregovoril. Idejo za to monodramo je dobil ob praznovanju 100-letnice Cankarjevega rojstva. V nekaj stavkih je tudi razložil pomen Lepa Vida v slovenski literaturi (ljudska pesnitev, Cankarjeva Lepa Vida — pomen hrepenja, sanje, strastne želje po lepem, boljšem...) — naprej pa je pustil govoriti svoj tekst.

Kakor sanja „Lepa Vida“ skozi narodno balado od Prešerna preko Jurčiča, Cankarja in naprej do drugih, tako sanja tudi kritik Milko v svojem samogovoru, ko mora napisati kritiko o gledališki predstavi. Z ošiljenim ostrim jezikom izpoveduje in izpodbija ter celo podira motiv mitičnih (ali mitiziranih?) razsežnosti, ki nam so v iluzi Lepa Vida v našo zavest. Ta njegova pot razmišljanja je dolga in s svojim ostrim satiričnim monologom temeljito zbrše prah, pod katerim so nam

skrivali svetniško podobo Lepa Vide, ki naj bi bila simbol lepe in čiste ženske. Z neprikrito ironijo pomena tudi v gledališču, po odrskih deskah, med gledališko publiko, s teoretični in praktični teaterskega zakulisja... V prvi vrsti pa obračunava z Igralko Majo, ki je igrala pri „sinočnji“ predstavi vloge Lepa Vide. Lepa Vida postane Igralka Maja in narobe, obe pa neke simbolizirata današnje žensko sploh. Saj se že sam tekst začne z molitvi podobnim branjem starih slovenskih zapovedi, ki nam narekujejo med drugim: „... ne druži se, ne gledaj po ženskah, od katerih pride greh... vse hudo in grešno pride od žene!“ Takšno podobno znanost nam je odkrival že Drabosnjak. Tako nadaljuje v tekstu: „Ta prastara slovenska izkušnja o ženski Kar v prvo knjigo, ki so jo tiskali ljubljanci, so jo zapisali!“ V nadaljnjem „hermenevtičnem“ kritiziranju se loti tudi gledaliških ustanov, ki jim ne priznane, ker mečjo denar marsikdaj skozi okno, on pa mora poklicno prebiti velik del svoje službe kot kritik na cenah skrajnih stoli: da se na debelo znojš v tej kulturni savni... da v potokih teče po tebi, dol po vretencah v špranj...“ In ustvarjati med tistimi, ki se ob lizanju bonbonov dolgočasijo v teatru ter med parlamentarnimi dekoletoji. Nadaljuje z zbadljivkami na račun razsodnih hermenevtičnih filozofskih gledaliških teoretikov, ki se odključajo (zgoj) po „krasnih in dolgih spisih...“ Rdeča nit kritikovega hermenevtičnega razglabljanja pa (postane) Igralka Maja (in v njej ženska nasploh), Igralka, personalizirana ženska pahota, ki preroma postelje trebusastih županov, avantgardnih študentov, režiserjev in predvsem kritikov, da bi v svoji častihlepnosti po premierskem večeru zjutraj uzrla hvalnico svoji lepoti, sposobnosti, nezaustavljivi igralski (in ženski) privlačnosti...

Lepa Vida — sanje, hrepenenje preko morja... Svarilna izkušnja z žensko: morje, nevarnost, požrešna globina... Lepa Vida — sanje — neuresničljivo, sen o ženski — neuresničljivo, ker je ni take. Šli smo (še hodimo) za Lepo Vido, z njo hrepeneli, sanjaje stali z njo na obali, čakajoč v strastnih željah... utopil pa smo se v morju ženske hinavščine, izživljenosti, seksualni nenasitnosti... Lepa Vida pa se poseje v svoji namišljeni dolžnosti. Tudi fajmoštru in njegovi kuharici ne priznane, ko fajmošter v spominu na kuharico prizna: „greh je bil večji od užitka...“ Kajpak užitek je bil kratek, greh pa večni!

Lepa Vida hrepeni po tistem svojem moškem snu, sveti Ožbalt pa čaka nanjo — ona ali nobena — zaman! Lepa Vida pa so skovale ep o svetem Ožbaltu, da živi že trideset let kosmat sredi puščave, ne da bi vedel, zakaj so ženske na svetu. Takšen se nam zazdi tudi kritik Milko sam — problem svetlega Ožbalta — (problem kritika Milka), ki v najboljših letih ni zmožen, da bi osvobodil svoj sen o ženski, katerega pooseblja Maja oz. Lepa Vida. Tako ostane sam sredi gola otaoka svoje male sabice s svojim samousmiljenjem v samozadovoljstvu, v mazohizmu — duševno zmeden ne dokonča niti svojega kritičnega spisa o premieri. Njegova kritično razmišljanje izven skorajda v prazno, postane spričo svojega avtosugestivnega mazohističnega razmišljanja neke vrste negacija negacije. Njegov odnos do ženske spominja na molierovski tip ženskega sovražnika, hkrati pa je „svetoožbaltsko“ hrepenenje po „tisti določeni“ ženski.

Kritikov propad in neuspeh v Kosmačevi igralski kreaciji, kljub izvrstni igri v prvih dveh tretjinah režijsko in tako tudi izpovedno obvisi v zraku — ostane prešibek v prepričevalnosti. Vprašljivost našega zgodovinskega slovospeva Lepi Vidi, „naši“ čisti ženski pa ostaja... „hermenevtično“ razglabljal Marš

Slovensko planinsko društvo Celovec omogoča svojim članom in članicam udeležbo na

ZIMSKEM ZAČETNIŠKEM ALPINISTIČNEM TEČAJU

ki ga v času od 26. marca do 2. aprila organizira Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije.

Zbirališče: 26. marca 1978 do 17. ure v Domu na Komni.

Tečajniki imajo preskrbljeno prenočišče, prehrano in enega instruktora — vodjo naveze na tri tečajnike.

Prijave: do 7. marca 1978 na sedežu Slovenskega planinskega društva Celovec, Gasometergasse 10; tel. (0 42 22) 32 5 50

Velika likovna razstava ob 20-letnici galerije v Slovenj Gradcu

Nedavni kulturni praznik ob Prešernovem dnevu so — kakor smo kratko že poročali — nadvse dostojno praznovali tudi v Slovenj Gradcu, in sicer z novo razstavo likovnih del koroških ustvarjalcev z obeh strani meje ob sodelovanju umetnikov šaleškega območja. Lahko rečemo, da gre tu za pomembno tradicionalno likovno prireditev, ki je letos imela še poseben pečat, ker je namenjena tudi počastitvi izredno bogatega 20-letnega delovanja Umetnostnega paviliona Slovenj Gradec, zaradi česar na razstavi posebej sodelujejo nekateri likovni umetniki — častni občani slovenjgraške občine: od pokojnih Petar Lubarda in Krsto Hegedušič, od živih pa Werner Berg in Božidar Jakac.

Karel Pečko razstavlja prefinjeno izdelane motive Uršlje gore, ki poleg svoje osnovne ženske podobne v posameznih slikah dobivajo tudi konkretno žensko predstavitev. Kipar Anton Herman nastopa z izvirno motiviko človekovega stopala. Vida Slivnikar se predstavlja z akrili, ki so ob zabrisani upodobitvi

človeka pravzaprav abstraktni. Gustav Gnamuš poskuša prostor zapolniti z velikimi platni z različnimi odtenki modre barve. Jože Tisnikar je na novo oblikoval nekaj svojih ustaljenih pretresljivih motivov. **Zorka Weissova ima nekaj akvarelov — barvnih vedut, zelo prijetno izdelanih kipečih pomladnih krajin.** Franc Berthold preseneča obiskovalca z barvnimi likorezi v osvežujoči modri barvi. Hari Draušbaher razstavlja serigrafijo pokrajine, Werner Berg pa štiri lesoreze iz leta 1976, med katerimi sta tudi deli Mladi par v Sloveniji in Žaljuči s Kronske gore. Andrej Grošelj prikazuje vrsto fotoprodukcij iz Šentaneli, na oljih Franca Bošnjana pa prevladuje krajina Mežiške doline. **Gustav Januš je poslal v glavnem fotografije žablonskih figur, na katerih prevladujejo razčlovečene človeške podobe iz gumijastih trakov, ki samostojno visijo v prostoru ali pa so se že znašle na smetišču visoko razvite družbe.** Stanislava Lužnic-Arsovska na voščenihih pastelih predstavlja nove motive iz Hude luknje, Janko Dolenc prepričljivo, z

globokim občutkom rezljane lesene upodobitve glave, Anton Repnik na barvitih oljih najnovejše vaške motive, Anton Zavolovšek pa olja iz Pirana in Kisovca.

Celotna razstava daje izredno živ prerez skozi sedanjo likovno ustvarjalnost na prikazanem območju, v katerega se smotno vključujejo tudi dela Petra Lubarde, zlasti pa še Krsta Hegedušiča z deli, v katerih jasno zaznamo vso prabit Hlebinske šole in vse jugoslovanske naive, ter Božidarja Jakca z upodobitvami Franca Prešerna in Otona Župančiča.

Sporod ob otvoritvi razstave v počastitev Prešernovega dne je vključeval nastop Koroškega akademskega okteta in vrsto govorov, ki so izpostavljali tudi 20-letnico galerije. Posebno zapažen pa je bil govor akademika Božidarja Jakca, ki ga je pred ognjevitvo povedano zadnje kitičko Zdravice sklenil z naslednjimi besedami:

„Ob tem svečanem trenutku čestitam vsem, ki so širokogrudno prispevali k res mogočni rasti te galerije, vsemu dragocenemu delovnemu kolektivu in pa Slovenjgradčanom za veliko razumevanje za rast kulture in prosvilljevanje te pokrajine. Veliki uspehi odmevajo tudi pri naših dragih slovenskih bratih na severu, kjer se na žalost še vedno izigravajo osnovne narodne pravice v kljub resnični želji po resničnem sožitju in strpnosti.“

Sedanja razstava v slovenjgraški galeriji bo odprta do 5. marca, oziroma do takrat, ko bodo v njej odprli veliko razstavo del Jožeta Tisnikarja ob njegovih 50-letnici, torej tistega slikarja samouka iz Mislince, ki danes predstavlja že svetovni fenomen.

F. L.

Pavel Sima - 80-letnik

Koncem minulega meseca je v Bokaličevem oskrbnem domu na Bistrici pri Senti Jakobu v Rožu obhajal Pavel Sima iz Škofije svoj 80. življenjski jubilej.

Ker je bil naš jubilar pretežen del svojega življenja aktiven kulturni, zadrčni in politični dejavnik — bil je zastopan v raznih odborih — in ker je bil tudi dober pevec, smo ga škofjski pevci SPD „Edinost“ na predvečer njegovega praznika, v Bokaličevem oskrbnem domu, kjer se trenutno nabaja, obiskali. Pod vodstvom Foltija Pavliča smo mu zapeli celo vrsto pesmi, predsednik društva Herman Jäger pa mu je iskreno če-

stital in se mu hkrati toplo zahvalil za ves trud in delo, ki ga je doprinesel v korist naše narodne skupnosti na Koroškem. Želel mu je tudi, da bi pri takšnem zdravju obhajali tudi 90-letnico, skratka, da bi ga imeli še dolgo, dolgo let med nami.

V domu, kjer je bilo navzočih več drugih gostov, se je razvila prijetna družabnost ob pijači, jedi in veseljem petju. S Pavlijem smo skupno dolgo v noč slavili njegov praznik in se spominjali veselih in pa tudi neprijetnih dogodkov, s katerimi smo bili in smo še soočeni v našem vsakdanjem življenju. Ta jubilejna slovesnost v čast našemu Pavliju nam bo ostala v prijetnem spominu. Da je bil večer tako prijeten, je vsekakor tudi zasluga Bokaličeve družine, ki nam je dala možnost, da smo lahko še v pozno noč slavili našega jubilanta. Gospod Bokalič se nam je tudi zahvalil za petje in izrazil željo, da bi njegov dom še večkrat obiskali, ker je bil to hkrati tudi praznik za vse navzoče stanovalce oz. goste tega oskrbnega doma.

Številnim čestitkam se pridružuje tudi uvedništvo in uprava našega lista, katerega zvesti prijatelj je on, in mi kličemo na mnoga leta.

OBVESTILO

Letoanje praznovanje 8. marca — dneva žena, bo zaradi tehničnih ovir prestavljeno na soboto, 11. marca: bo kot po navadi ob 13. uri v dijaškem domu SŠD v Celovcu.

Zveza slovenskih žena

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

skriptično predavanje o
LUŽIŠKIH SRBIH

ki bo v nedeljo 12. marca 1978 ob 14.30 uri v društveni sobi v Borovljah.

Predavata: dr. Pavel Apovnik in Hanzi Weiss

Prisrčno vabljeni!

Avstrijski dnevi v Sovjetski zvezi

V okviru takoiimenovanih „Avstrijskih dnevov“ v Sovjetski zvezi bo letos večja skupina Korošcev odpotovala v Sovjetsko zvezo oziroma v SR Tadžikistan. To skupino bodo sestavljali zastopniki deželnega vodstva Avstrijsko-sovjetskega društva, neka koroška kulturna skupina in skupina turistov. 3. maja bo v glavnem mestu Tadžikistana, v Dušanbeju posebna otvoritev „Avstrijskih dni“, v okviru katere bodo otvorili tudi razstavo slik iz Koroške. Ta razstava bo izvedena na pobudo koroškega deželnega vodstva Avstrijsko-sovjetskega društva. Avstrijski dnevi, ki se bodo odvijali po vsej Sovjetski zvezi pa bodo imeli poseben poudarek v Tadžikistanu, kjer se bodo odvijali v znamenju Koroške; to pa zato, ker imata Koroška in Tadžikistan oziroma Dušanbej in Celovec, ki sta pobrateni mesti, že večletne tesne medsebojne stike.

V splošnem bodo Avstrijski dnevi v Sovjetski zvezi tematsko osredotočeni na šestdesetletnico obstoja republike Avstrije, poleg tega pa je namen teh dnevov, da se sovjetsko javnost seznaniti s posebnostmi naše republike.

Osrednje otvoritve „Avstrijskih dnevov“ v Sovjetski zvezi, ki bo v Moskvi, se bodo udeležili tudi visoki predstavniki avstrijske države.

Mešani pevski zbor „Podjuna“ SPD „Edinost“ v Pliberku prireja v soboto 25. februarja 1978 ob 14.30 uri pri Najberžu (Petzenköning)

VELESALOM

za člane pevskega zbora
in goste

Zmagovalce čakajo lepe nagrade!

SPD „Bisernica“ v Celovcu prireja v čast Kuharjevi obletnici

PREŽIHOV VEČER

Inž. Mitja Šipek z Raven bo uprizoril monodramo o Svetnečem Gašperju (po motivih Prežihove povesti), uvod pa bo napravil dr. Mirko Messner, avtor disertacije o Prežihu.

Prireditev bo v petek 24. februarja ob 19. uri v prostorih Kluba Prežihov Voranc, Benediktinerplatz 5/I, Celovec.

9. smučarsko tekmovanje SPD „Zarja“ v Železni Kapli

Na smučarski progi pri Mozganu v Lepeni (Koprivni) se je minulo nedeljo udeležilo tradicionalnega 9. smučarskega tekmovanja SPD „Zarja“ 90 tekmovalcev. Medtem ko je prireditelj do sedaj imel na sporedu vedno tekmovanja v slalomu, je bil tokrat prvič na programu smuk. Kako priljubljena je ta športna panoga med mladino, potrjuje ogromno število tekmovalcev.

Tekma je kljub slabemu vremenu potekala v popolnoma regularnih razmerah, saj je bila proga in vse kar spada za takšno tekmovanje dobro pripravljeno. Če pa se je le pojavila še kakšna pomanjkljivost, je pa to pripisati predvsem vremenu in morda neizkušeni, saj je bil to, kot že omenjeno, prvi smuk, ki ga je priredilo naše društvo. Športna sekcija društva je pač storila vse, kar je bilo v njenih močeh, gotovo pa bo šlo pri prihodnjih smučarskih prireditvah te vrste še bolj gladko. Izvrstno delo za pripravo smučarske proge so opravili prijatelji z Lepene. Pripravljalni ekipi z Osojnik Francijem na čelu, velja najlepša zahvala društvu.

Ni bil namen, da bi napravili smuk preveč težaven, ker smo bili prepričani, da dobri zmagojo tudi na lažji progi. Veseli nas pa, da je proga držala in da se nihče ni ustrašil. Posebno razveseljivo za športnike in prireditelja pa je, da ni prišlo do nobene nezgode.

V imenu tekmovalne komisije in prireditelja „Zarje“ se je sodelujočim, to je pomagacem, Mozganovi družini, zdravniku dr. Jeleni, darovalcem nagrad in seveda vsem tekmovalcem, zahvalil tajnik društva Miha Travnik.

Tekmovanje se je odvijalo v petih skupinah. Zmagovalec vsake skupine je prejel lep pokal; drugo- in tretjevrščeni, kolajne; do petega mesta pa je režija podeljevala diplome. Rezultate tekmovanja v smuku objavljamo na osmi strani v okviru Športnega vestnika.

JANEZ ŠVAJNCER

8

Pridi k potoku

„Vabiš me s sabo. Se zavedaš, da so tvoji delodajalci naši nekdanji okupatorji? To me moti in vznemirja. Gotovo nisem edini, ki tega mirno ne prenese. Oče mi je prepogosto pripovedoval o vojni. Bila je narodnoosvobodilna in šlo je za ohranitev jugoslovanskih narodov v širšem in slovenskega v ožjem smislu. Razumeš? Zmagaš in na zadnje se vdinjaš premagancu. Primeš za delo, ki se ga sam otesa. Smeti, kanali, ceste.“

„Saj pravim, rojen si za učitelja,“ je s trapasto užaljenostjo pritrtil Ferenc Palir. „Mozgaj in mozgaj, a le pazi, da ti ne spodleti. Politika je kurba!“

„Ferenc, ne delaj mi sramoto!“ Tilda Čok je vzkliknila karajoče. „Politika ni zate. Bodo že drugi naredili, da bo prav.“ Vrnila se je k fantoma k mizi. „Greva, uh, kako sem zaspana!“ Izrečeno je potrdila z zehanjem.

Ferenc Palir se ni dal motiti. Nadaljeval je ognjevitvo. „Tu sem se ponujal in prošil za delo! Dosegel nisem niti toliko, kolikor je za nohtom črnega! Ni mi preostalo nič drugega, ko da sem rekel: adijo!“

Ne sprašujem, kdo me drži v službi, važno mi je, da služim ...

Samo enkrat sem zinil, da je navadno sranje pri nas. Čakaj, da se spomnim. Aha, celo popoldne sem stal pred tovarniškimi vrati. Vratar me je odganjal, da ne sprejemajo delavcev, jaz pa sem na tihem upal, da me bodo povabili noter in dali delavsko knjižico. Figo kosmato sem dočkal. Zdelovala me je jeza, da sem preklinjal po cesti ...

V prvi gostilni sem zvrnil dva deci in stegnil jezik. Že je bil ogenj v stehi. A govoriš proti državi? se je nekdo oglašil in že je bil pri meni. Ogledal sem si ga in ni se mi posvetilo, iz katere branže je bil. Miličnik nisi, sem si rekel, v civilu

hodiš. Imel sem ga zadosti in ni dosti manjkalo, pa bi ga bil pritisnil na uho ...

Bilo jih je več okoli mene. Potajil sem se in se delal nedvednega. Preklete gate, komaj sem se izvlekel iz dreka.“

„Prodaj mi avto,“ je neviljivo rekel Gregor Šipek.

„Ne prodam,“ je zategnil Ferenc Palir. „Čakaj, kaj sem prav slišal? A ti bi kupil? No, naj si te malo pobliže ogledam. Pa imaš denar na kupu? Ali šele šteješ dneve in ure, da ga bodo natiskali za tvojo potrebo?“

„Kupil bom na obroke.“

„Od mene? Ti si posrečen. Jaz naj bom tvoja banka? Odpelješ se in te nikoli več ne vidim. Nisem tako nor, da bi ti nasedel. Koliko si prihranil? Sam si, ali že tekajo za teboj? Žensk imaš na izbiri. Kako da si sam? Kje si pustil svojo rožiko? Poglej mene, Tildi redno pišem. Kadar sem pa tukaj, se je držim ko klop psa. A ne, Tildica?“

„Plačaj in pojdiva.“ Tilda se je postavila k Ferencu in mu segla v notranji žep suknje. „Kje imaš denarnico?“

„Mir!“ Ferenc ji je odrinil roko. „Nisem pijan. Kdor to pravi, je butec in prasec. Manka, prinesi še liter dobrega! Danes sem vesel. Briga me Nemčija! Napil se bom do nezavesti. In počakal na angele. Ko bodo priplahutali k meni, bom pa zaplesal z njimi ali se jim obesil na perutničke.“

„Te je prignalo domotožje?“ Gregor Šipek je primaknil stol. „Kako je s tem? Te kaj stiska pri srcu?“

„Kuc, kuc mi dela.“ Ferenc Palir je z nohti pobrenkal po kozarcu in ga prevrnil. Vino je steklo po prtiču in zmohilo blago.

Tilda Čok je vzdihnila in nemočno gledala natakario Manko.

„Že prihajam,“ je rekla Manka. „Umaknite se, da vas ne popackam.“ Steklenico in kozarce je postavila na sosednjo mizo, potegnila prtiček, prinesla svežega in ga pogrnila, vrnila kozarce na prejšnje mesto, prazno steklenico pa je zamejala s polno.

Gregor Šipek je gledal Ferencu Palirja, ki si je z rokami steval mokroto s hlač.

„Ravno tu, kjer imam malega, mi je nateklo.“

„Packa,“ je pripomnila Tilda, „moraš ravno zmeraj misliti na to nesnago.“

„Začejalo ga je,“ je neboječe rekla Manka.

„Pokvarjenki! Kaj si vse pokladata na jezik,“ je nekoliko pobito zategnil Ferenc in napolnil kozarce. „Pijmo in bodimo si dobri. Nič ne vemo, kaj nam bo prinesel jutrišnji dan ...

Ne tajim, rad si privoščim. Hočem se napiti za vse tiste izgubljene dni, ko so se mi oči lačno pasle po obloženih mizah. Mislite, da me je kdo povabil? Opazili so me, saj nisem pritikavec, privoščili mi pa niso niti kapljice ...

Sli so mi v nos prijetni vonji po pečenih kurah in pečenkah in okusnih pijačah. Cedile so se mi slince, tu notri pa me je bolelo, da me je kdaj skoraj znorel. Ne morem vam povedati, kako mi je bilo.

Tebi pravim, Gregor Šipek. Pred nekaj urami sem te spoznal. Ni mi žal, da sva se srečala ...

Nisem svinja, zato sem te povabil k mizi. Ti si mi sorodna duša. Pij,“ ponudil je kozarce, „in pozabi z menoj vred, da me je teplo življenje. Ne sprašujem te, ali si tudi ti nesrečen tako ko jaz, malo te že zdeluje, saj nisi iz lesa.“

„Plačaj in ne stikaj po sebi tam, kjer nimaš denarnice. V prsi žep si jo vtaknil.“

Ferenc Palir je spet surovo odrinil Tildino roko. „Vem sam. Presneta odritina, daj mir! Ne bodi nadležna ko breja muha. Motiš se, če misliš, da se ne bom nakuhal. Nisem noben smrkavec, da bi ne vedel, kje kaj imam.“

Gregor Šipek se je zabaval ob pogledu na prepirajoči se par, ki se je kanil poročiti. Ni se mu ljubilo vstati, čeprav si je že tolikokrat rekel, da bo odšel. Meglilo se mu je v glavi in oči so se mu zapirale. Mežikal je vztrajno v svetlobo in se ohranjal pokonci s tem, da je prižigal cigareto za cigareto. Pomislil je tudi, kako je mogoče, da je tako malo ljudi v točilnici. Vprašal je tja čez k Manki.

„Si se zamerila gostom, da ne pridejo?“

„Kje pa živiš, da ne veš,“ je odvrnila Manka. „Sploh pa k meni ne hodijo v špalirju. Nocoj je Karbov Tone odprl gostilno. Najel je godbo. K njemu bo navrelo mlado in staro. Kogar

LEOPOLD SUHODOLČAN

Zmajeva stezica

Vasica visoko v hribu je bila kot veliko belo gnezdo. Vse hiše so se zbrale ob potoku, ki je hitel skozi vas.

Le hiša, v kateri je živela Pavlika, je stala malo stran od vasi, ko da je padla iz gnezda. Pa ni čudno, da se ni dotikala vasi, saj je bila včasih le drvarska koliba. Zdaj žive v njej že več let: oče drvar, mati in Pavlika. Kolibo je oče preuredil, da je postala prijeten dom.

Pavlika je hodila že drugo leto v šolo. Ta šola pa je bila daleč spodaj v dolini. V velikem, sončnem trgu. Spomladi je stekla Pavlika kot srnica po gozdnih stezah, dokler ni prispela v dolini na širo pot. Pozimi pa, ko je bilo srnam hudo, je bilo hudo tudi Pavliki. A če je le mogla, šole ni zamudila. Sicer je hodilo iz vasi še več otrok v šolo. Toda večji otroci navadno niso čakali nanjo, na drobno dekletce; imeli so svoja pota. Preden je zjutraj prišla do velikega hrasta, kjer se je njeni stezici pridružila pot iz vasi, so bili otroci že daleč.

Le Barbika je včasih prisopihala za njo. Hodila je v isti razred, a je bila še enkrat večja kot Pavlika, ki ji je poleti segala skoraj komaj do kolen. Ta Barbika pa je bila počasna ko polževa sestra. Če je ni Pavlika vlekla za roko, sta prav gotovo zamudili. Ker je bila tudi lena, jo je Pavlika vedno prehitela pri učenju. Potem pa je bila nevoščljiva, če je Pavlika dobila dober red. Otroci se niso radi igrali z Barbiko. Pavlika pa je bila vedno dobra z njo.

Kadar sta prišli do črne skale, sta molče stekli mimo. Tam pri črni skali se je namreč začela zmajeva stezica. Govore, da je pred mnogimi mnogimi leti zmaj z repom podrsal skozi gozd in naredil to stezico. Oj, kako je bila samotna! Le redko so hodili tja v vas. Komur so ljudje želeli kaj hudega, so ga vsaj v mislih poslali na zmajevu stezico. Pavlika ne bo pozabila, kako je šla nekoč po njej domov. Vso pot se je oklepala očetove roke. Doma je nato zadrževala materi, da je videla mladega zmaja. Oče je seveda trdil, da je bil le zajec.

Nekega dne, ko sta bili že mimo črne skale, je Barbika vsa v strahu dejala: „Oh, ta zmajeva stezica! Jaz bi raje umrla, ko šla sama po njej domov...“

Bilo je pozimi, ko se je Pavlika prehladila. Nekaj dni ni mogla v šolo. Kako srečna je bila, ko je spet zapustila posteljo.

Prav tisti dan je prišla po poti Barbika. Pavliki je poskočilo srce. Gotovo prihaja k njej na obisk, saj se nekaj dni nista videli. Povprašala jo bo, kako je v šoli. Veselo ji pomaha skozi okno.

A Pavlika povese roko, ko gre Barbika kar mimo. Se ozrla se ni v njeno okno. Potem se domisli, da se ji morebiti kam mudi. Zato brž stopi na prag in jo pokliče. Barbika se ustavi in jo pogleda: „Si že zdrava?“

Pavlika prikima: „Sem. Jutri pojdem v šolo. Mama mi sicer brani... Kam pa greš?“

„Očetu nesem malico...“

In že krene dalje. Pavlika bi jo rada še kaj vprašala, a videti je, da Barbika nima časa.

Na robu gozda se Barbika za trenutek ustavi. Spomnila se je: „Pavliki moram vendar povedati da jutri ne bomo imeli pouka...“ Ze se obrne. Pavlika je še stala na pragu. Prav razločno bi slišala, če bi ji zaklicala. Toda v Bar-

biki spet zagori nevoščljivost, tako zagori, da se v njej zaduši vsaka beseda, ki jo hoče izreči. Prav včeraj je učiteljica spet hvalila Pavliko. Zato si misli Barbika: „Naj kar gre jutri zastoj v šolo! In že izgine po poti v gozd...“

Drugi dan je Pavlika že zgodaj prispela do hrasta. Pot je bila čudno prazna, da je Pavlika kar zbolelo od samote. Barbika prav gotovo šele zajrkuje, si misli. Danes je ne more več čakati. Preveč se ji mudi v šolo. Drugi pa so že gotovo spredaj.

Snega je bilo toliko, da bi se vsak škorenj pogreznil v njem. Mlin ob poti je kar stokal pod njegovo težo. Vrane so se večkrat spustile pred njo na pot. Veselo je stekla in jih splašila. Jezno so zakrakale in za njo spet sedle na pot. Nebo se je povežnilo skoraj do zemlje. Ozračje je dišalo po novem snegu.

Pri črni skali se ji je samo za trenutek ustavila noga. Brž nato jo je ohrabrila misel, da spet lahko hiti v šolo. Za naslednjim ovinkom jo je pozdravila dolina.

Našla je prazno šolo. Vseeno je odšla v razred. Klopi so osamljene počivale, ogenj v peči je dremal. Za trenutek sede v svojo klop. Prijetno ji je, saj se je utrudila. Morda bi bilo res bolje, ko bi ostala doma.

Tu jo najde sluga. „Danes ni pouka,“ ji reče prijazno. „Nisi vedela?“

Pavlika odkima in ga gleda z velikimi očmi. „Koj pojdi domov... Daleč imaš in snežiti je začelo...“

Deklici s kitkami

Poznam deklici, dve sestri. Ime jima je Verica in Anica. Poznam ju že tri leta. Verica, mlajša, takrat še ni hodila v šolo, a starejša je sedela šele v prvem razredu. Toda poslušajte, kako sem ju spoznal.

Nekega dne sta prišli v lekarno po zdravilo. Vstopili sta kot mnogi drugi, a sem ju vendarle takoj opazil.

Medtem ko sem na škatlico z zdravilom pisal navodilo za uporabo, sem zaslišal tih, nekoliko boječ glas:

„Prosim vas, povejte... Je to najboljšo zdravilo?“

Tedaj sem si deklici še bolje ogledal. Bili sta lepo oblečeni in nosili sta skrbno počesane kitke. Držali sta se za roke. Njune oči pa so bile žalostne.

„Da, to je zelo dobro zdravilo,“ sem odgovoril. „Toda kdo je bolan?“

„Naša mama,“ sta rekli sko-

ro v en glas. „In medve bi radi, da bi takoj ozdravela.“

Še dolgo potem, ko sta deklici že odšli, so v meni odzvanjali njuni nežni glasovi.

Naslednji dan sem se oglasil pri svojem prijatelju zdravniku, prav pri tistem, ki je predpisal zdravilo za njuno bolno mamo. Vprašal sem ga, če je njuna mama hudo bolna.

In tedaj mi je zdravnik povedal: „Njuna mama je zbolela za hudo boleznijo in mora dan in noč ležati v postelji. Zdravilo ji veliko pomaga in ji lajša bolečine, vendar je žal ne more pozdraviti.“

Za trenutek sva obmolknila, potem pa je zdravnik nadaljeval: „Večkrat jo obiščem. A čeprav je njuna mati hudo bolna, je vseeno po svoje srečna. In potem mi pove, da ob svojih hčerkah kar pozablja na bo-

lezen. Verica in Anica po ves dan delata po hiši, hodita na trg in v trgovine, v lekarno. Seveda tudi kuhata... Ko se oče vrne z dela, ga obed že čakata na mizi...“

Zdravnik je spet malo pomislil in potem me je spomnil še na te materine besede: „Seveda ju je morala v začetku s postelje učiti, kako je treba nasoliti meso, kaj vse je treba dati v juho, da je dobra, kdaj je treba izključiti štedilnik. A zdaj sta se deklici že tako izučili, da potrebujeta vse manj nasvetov.“

Zdravnik se je nasmehnil in dejal: „Medtem ko mi je mati pripovedovala, sta deklici že skuhali kavo zame... Ko pa sta spet odšli v kubinjo, se je njuna mati nasmehnila in mi rekla: „Doktor, moji deklici sta moje pravo in najboljšo zdravilo.“

Pospremil jo je do vrat. Zunaj so jo sprejele težke snežne krpice.

Hodila je počasi. Vsak korak jo je utrujal. Na Barbiko se še jezila ni, ker ji ni povedala, da nimajo pouka. Bila predobra, da bi se jezila. Misli je, da ji je pač pozabila povedati.

Sneg je padal že v velikih kosmih, ko je prišla do mlina. Za njim se je začela pol strmo vzpenjati...

Pri mlinu je zalajal pes. Oh, Volk je privezan, nič mi ne more, je plaho vtrepetala. Ko pa je naredila še nekaj korakov, se ji Volk pripodi naproti. Pavlika prestrašeno obstane. Volk obsedi v globokem snegu. Laja pa tako močno, da se odmev oglašuje daleč v dolini. Pavlika odpre usta, a ji glas usahne na ustnicah. Mlin je gluho ropotal, nikogar ne bi priklicala. Tresla se je, da so ji šklepetali zobje. Njena lica so bila bolj bela ko sneg. Se za korak ni upala več proti mlinu. Počasi se je zadenjski vračala in pri tem pozorno motrila psa.

Pes se je dvignil in se pomikal za njo. Lajal ni več. Ko črna senca se je vlekel po snegu. Bilo je, ko da se je Barbikina nevoščljivost spremenila v črnega psa, ki jo zdaj preganja. Pavliki se je zdelo, da postaja pes vedno večji. Nazadnje so mu ušesa segala že do vej in rep se je ko kača vijugal za njim...

Tako sta dospela do črne skale. Tedaj je Pavlika vsa zmedena zavila na zmajevu stezico. Pes se je ustavljal in sedel. Zdej ni bil nič manjši ko skala. Pavlika je tekla ko preganjana srnica. Misli je, da ji je črni pes še vedno za hrbtom.

Stezica je bila neprehajna. Težke veje so se priklanjale do tal, da je bilo temačno. Oblaki so ji neusmiljeno s snegom zasipavali obraz. Pavlika se je šele sedaj zavedela, da je zašla na zmajevu stezico. Dobro srce se ji je že utrudilo.

Zima

Sonce komaj še brli. Vedno daljše so noči.

Mraz slikar na okna riše s kredo mrtve rože riše.

Krokar črn na veji kraka, lačen, suh, pomladi čaka.

Ustavili pa se ni upala. Še ozreli ne. Izgubljeno je talava po stezici.

Za gramom je zmrazovala lisica. Pavlika pa je mislila, da preži nanjo velik volk. Zavpila je. Lisica je zbežala.

Zmajevu stezice ni bilo konec. Gozd se ni hotel odpreti.

Ko je na veji zagledala črnega vrana, je misli, da se bo vsak hip spustil k njej orel in jo odnesel v svoje gnezdo. Zakrila si je oči. Od utrujenosti se je majala ko smrečica. Noge je pri vsakem koraku težje dvignila od tal. Solze so ji zmrznile v svetle bisere.

Glej, tam pred njo stopa po stezici bela žena s srebrno krono in s tančico iz snežnih kristalov. Saj to je vendar snežna kraljica, si je šepetala Pavlika. Dobro jo pozna iz pravljice. Ko pa je naredila še nekaj korakov, je snežna kraljica izginila. Pavlika je zagledala pred sabo visoko, košato smreko. Ne, to ni bila košata smreka, to je zmaj s težkimi krili. On je pregnal snežno kraljico...

Pavliki so okamenele noge. Ulruženo je pokleknila, nato pa sklonila še glavo. Sneg se ji je zazdel mehkejši od vsake postelje. Še kraljične nimajo take.

Potem je še čula, kako je v daljavi nekaj zaprhutalo. Zmaj prihaja, je pomislila. Še globlje je skrila glavo v posteljo. Zmaj je plaval že nad njo. Spuščal se je vedno nižje in jo končno pokril s svojimi velikimi krili...

Drugi dan je stal ob Pavlikini postelji zdravnik. Mati mu je povedala, da jo je našel lovec na zmajevi stezici. V snegu jo je našel. Ko je prišel zdravnik drugič, sta ga mati in oče ob odhodu preplašeno pogledala. Zdravnik pa je nabral ustnice v smehljaj in dejal: „Vse bo še dobro... Vse bo še dobro...“

Nekega dne, ko je Pavlika že lahko vstala in se ji je zametasta rdečica spet vrnila na lice, je nekdo boječ potrkal na vrata.

Vstopila je Barbika. Obstala je pri vratih. Vsa je bila spremenjena. Ko je pogledala Pavliko, so se ji ustnice začele rahlo premikati. Ze je kazalo, da ji bo nekaj rekla. Toda ustnice so ji trepetale vedno hitreje. Barbika je glasno zajokala...

srbijo pete, bo prišel na svoj račun. Še mene mika, da bi šla, a ne morem.“

„Gostilno je odprl?“ se je začudila Tilda Čok.

„Neverjetno,“ je zategnil Gregor Šipek. „Nihče mi ni nanzanal in me povabil na rajželeček. Kolegicam v šoli zamerim za to malomarnost. Zato so pohitele iz zbornice ko slak po fiziološki. Gotovo so tam in se šopirijo. Bom pogledal in na kraju samem ugotovil dejansko stanje.“

„Zakaj mi pa nisi povedala? Ti grda frčka, ti!“ je navrgel Ferenc Palir. „To moramo zaliti.“

Manka je vzdihnila. „Na tihem sem upala, da bo tvoj avto dobra reklama pred točilnico in bo privabil naše ljudi. Novotarijam se ne morejo odtegniti. Tolikokrat so stali zunaj in občudovali avtomobile in motorje, da se je že meni zdelo noro. Je tako vse samo pločevina, pobarvana belo ali rdeče, prava reč. Nič nimam od tega, če pasem zijala.“

Ferenc Palir je končno le izvlekel listnico. „Daš za marke ali dinarje? Manka, zini že no, nam se mudi naprej.“

„Kakor želiš, denar je denar.“

„Zmeniva se za pol pol. Velja? Tilda, pomagaj mi! Slab sem v štetju. V svojo škodo se ne bi rad zmotil, v Mankino pa tudi ne. Natančen sem ko ura. Me slišiš, učitelj? Gospod nočeš biti, tovariš pa ti ne bom rekel, saj nisva pasla krave skupaj.“

„Tvoj jezik še po smrti ne bo nehal migati,“ je užaljeno pripomnila Tilda Čok.

„Ze spotoma sem te prosil, da me ne spominjaš na smrt. Nočem še na oni svet. Tu mi je lepše... Saj garam... Učitelj, ti si povedal resnico. Zato si mi prirastel k srcu... Tilda in Manka, poglejta si ga. On je moje sorte ptič.“ Ze je zapel: „Srakoperja midva sva oba, edina v zimi gnezdiva, in spustil glas v prejšnje tone. „Zato ga bom pa odpeljal v tisto gostilno. Kako si rekla, da se krčmar piše?“

„Tone mu je ime, piše se pa Karba,“ je zdrdrala natarica Manka.

Gregor Šipek je okleval. Mikalo ga je, da bi se pridružil Ferencu in Tildi in si pogledal novo gostilno, a še zmeraj je premleval in ni se mogel odločiti.

Učiteljice si bodo še domišljale, da se je pokazal zaradi njih. Počuti se ko na natezalnici. Več jih bo in on med njimi sam. Požirale ga bodo z očmi. Ni spal, da bi ne bil tega že doslej opazil. To njihovo žušljanje in skrivni pogledi.

„Se ti dremlje, ali kaj?“ se je oglasil Ferenc Palir. „Jaz sem pripravljen za odhod, pa ti? Noro je, da te sprašujem. Zmenila sva se in če sva toliko časa vzdržala za eno mizo, bova pa še malo nategnila.“

Tilda, ne vleci me za rokav! Nisem tvoj smrkavec, sem vendar zaročenec. Kolikokrat naj ti še ponovim, da si boš zapomnila? Šla boš z mano tudi ti in pika. Do jutra je še daleč, se boš že potem naležala, da te bodo kosti bolele.“

„Manka, ti mi ga pomagaj spraviti domov,“ je rekla Tilda proseče in obupano.

„Sama se zmenita, jaz se ne mešam v vajine zadeve.“

Gregor Šipek je odobravoče pogledal natarico. „Jasno in odločno. Lepo si ji povedala. Se je tudi tebi kdaj motal jezik po ustih tako kot zdaj meni? Naj ti ne bo nerodno. Zakaj le? Povej.“

Nabiral je smeh na usta, pa se začel krohotali. „Ferenc, jaz sem učitelj, ti si... Vseeno kaj. Ne bova se prsila drug pred drugim. Ti si v Nemčiji, jaz sem tukaj. Nekaj sva si povedala, vsega ne. Pustila sva za drugič.“

Možno je, da se motim, odvisno je od verjetnostne računic. Torej si zares sam plačal celo ceho? Hvala ti. Če ti jaz to rečem, mnogo pomeni. Znal bom ceniti tvojo ustrežljivost. Lahko tudi pazim na tvojo Tildo, da se ne bo spečala s kom drugim, ko boš v Nemčiji hrepenel po njeni deviškosti... Rajši ne bom prevzemal nase odgovornosti...“

Manka, strinjam se s teboj, naj sama poravnata med seboj, ker so to njune zadeve, ki naju nič ne brigajo.“

„Ne lomi ga,“ je zamerljivo rekel Ferenc Palir. „Plačal sem in sva si bot. Ko se bova spet srečala, mi boš pa ti vrnil. Klobaso iz tunjke mi boš plačal. Ne pozabi. Tudi ti Manka ne. Da ti ne bo zmanjkalo. Zame mora biti rezervirano, če pridem sredi noči. Gremo! Sem kaj pozabil? Tilda, poglej in mi raportiraj.“

Gregor Šipek je vstal in prožil Ferencu Palirju roko. „Evo

ti moja desnica! Dekleti, mi trije se tako vidimo vsak dan. Lahko noč!“

„Kam te nese? Čakaj, da te odpeljem v novo gostilno. Kako se že piše krčmar? Trapasto ime, da si ne zapomnim.“

Gregor Šipek je z ramo obdrsnil vrata, se spotaknil na stopnički in komaj ujel ravnotežje.

5

V šolsko zbornico se je naselil nemir. Ravnatelj Gvido Zorec je spoznal, da so učiteljice postale redkobesedne. Kar koli je vprašal, so sprejele, kakor da nasilno vdira v njihovo notranjost in jih bega. Premišljaj je o vzrokih, a si ni prišel na čisto.

Do vseh je enak, od nikogar ne zahteva več kot od drugega. Dela po predpisih in noče, da bi bila njegova šola bela vrana. Na občini so natančni in zahtevajo danes te, jutri one podatke. Venomer pošiljajo dopise.

„Potrebujem vaša poročila.“ Ravnatelj je razgrnil uradni papir.

„Ze spet,“ je vzdihnila Špela Hreščak. „Kdaj se bo nehala ta papirna vojna?“

„Kdo drug nerga ko ti,“ je zabundal ravnatelj in si nadel očala. „Zanimajo se za našo mlečno kuhinjo. Govoril sem s kuharico Francko Veronik. Popeljala me je v šrambo in rekla: ‚Tu si poglejte. Kuham, kar imam.‘ Jaz naj preštavam krompir in zelenjavo. Moram popisati zalogo.“ Zravnal se je in vrgel bežen pogled po učiteljicah. „Kje so pa druge?“

„V razredih,“ je rekla Špela Hreščak. „Ze slutim, da me bo doletelo. To imam zaradi tega, ker sem zmeraj na očeh. Kogar najdejo, je zapisan pogubljenju in se ne izvleče.“

„Kako, prosim, ne razumem.“ Ravnatelj je snel očala in podrsal s stekli po prsnem čepku suknje.

„Ali se sploh na šoli naredi kaj brez mene? Odgovorila sem menda dovolj jasno.“

(Dalje v prihodnji številki)

Bavarska deželna centrala za politično izobraževanje v Münchenu (založba Wilhelm Braumüller, Dunaj-Stuttgart) je pred nekaj časa izdala novo delo znanega avstrijskega strokovnjaka za manjšinska vprašanja prof. dr. Veiterja z naslovom „Nationalitätenkonflikt und Volksgruppenrecht im 20. Jahrhundert“. Za letošnjo pomlad pa napoveduje ista ustanova že drugi del te publikacije, kjer bosta avtorja prof. Felix Ermacora in Veiter obravnavala mednarodne vidike narodnostnih problemov in možnosti ter namen sodobne manjšinske zaščite.

V svojem novem delu skuša Veiter analizirati korenine narodnostnih konfliktov in prikazati razvoj tega pomembnega družbenega vprašanja v luči manjšinskega prava. Do prve svetovne vojne — piše Veiter — je bilo manjšinsko varstvo omejeno na notranjdržavne zakonske predpise, brez kakršnega mednarodnega jamstva. Ta slika pa se je bistveno spreminila konec svetovne vojne z nastankom vrste samostojnih nacionalnih držav na tleh propadle avstro-ogrške monarhije. Samoodločba narodov je mnogim zatiranim narodom v srednji in vzhodni Evropi prinesla zaželjeno nacionalno svobodo, ni pa rešila vseh narodnostnih konfliktov, kajti mnoge novonastale nacionalne države so ohranile v svojih mejah ostanke tujih narodov — nacionalne manjšine.

Zaščiti teh manjšin je bila namenjena vrsta varstvenih pogodb in določil, ki so bila dodana mirovnim pogodbam s silami osi (npr. z Avstrijo v senžermenski pogodbi iz leta 1919). Vendar se manjšinsko varstveno sile Društva narodov ni obnesel, ker je v glavnem temeljil le na individualni zaščiti manjšinskih pripadnikov in ne na kolektivni zaščiti manjšine kot celote. Manjšinsko varstveno določila so ostala večidel samo na papirju, ostala so neučinkovita, kakor je bilo neučinkovito Društvo narodov samo. To dejstvo je — tako Veiter — prispevalo tudi k izbruhu druge svetovne vojne.

Korenine narodnostnih nasprotij v Evropi vidi Veiter predvsem v stremjenju posameznih narodov po ustanovitvi lastne države, v njihovem odporu proti mnogonacionalnim državnim tvorbam, kot je bila stara Avstrija (str. 30). Pri tem pa Veiter žal ne upošteva, da imajo narodi neodtujljivo pravico do samoodločbe, da je v določeni družbeni fazi lastna narodna država pravilo in da je taka država večkrat „najbolj ustrezen okvir relativno svobodnega razvoja naroda“. Stara Avstrija kot „ječa narodov“ pa ni bila in ni mogla biti demokratska zveza svobodnih narodov, temveč je bila le zunanje kritje za nacionalno hegemonijo in imperialistično zatiranje predvsem slovenskih narodov.

Med vzroki narodnostnih konfliktov v sedanosti naštevava Veiter še nacionalistično stremjenje vladajočih narodov kakor tudi jezikovni imperializem ter socialno in gospodarsko diskriminacijo. Kot primere navaja med drugimi tudi Koroško in Ulster.

Nadalje se bavi Veiter v svoji knjigi s prisilnimi izseljevanji in preselitvami posameznih narodnosti in manjšin, začeni s turško-grško pogodbo iz leta 1923, preko zločinov v tretjem rajhu pa vse tja do Potsdamskega dogovora leta 1945. Ob tem nastane vtis, da vidi Veiter glavne krivce ravno v državah in narodih, ki so morali za časa nacifašizma največ žrtvovati, medtem ko so sudeški Nemci in razni „Volksdeutscherji“ zanj nedolžne žrtve maščevalnosti zmagovalcev nad fašizmom.

Da narodnostni konflikt ni le stvar preteklih desetletij, dokazuje avtor v posebnem poglavju, kjer ocenjuje nacionalno vprašanje kot globalni problem, ki bolj kot kdajkoli pretresa današnji svet, saj se danes pojavljajo taki konflikti na vseh kontinentih, v vseh regijah sveta. Tako samo v zahodni Evropi živi nad 30 milijonov pripadnikov manjšin in drugih manjšinskih narodnosti. Važna je predvsem ugotovitev, da številčnost nikakor ne more in ne sme biti kriterij za rešitev manjšinskih problemov, ugotovitev, ki naj bi v posebni meri veljala tudi za Avstrijo. Značilnost narodne manjšine je namreč ravno v tem, da je „institucionalna manjši-

na“, ki nikdar ne more postati večina. Zato morajo zanjo veljati druga pravila kot za navadno politično manjšino.

Centralna tema manjšinskega prava je vprašanje lojalnosti manjšine do države, v kateri živi. Medtem ko je za časa Društva narodov veljalo pravilo, da je lojalnost predpogoj za manjšinsko zaščito, velja danes splošno načelo, da mora biti manjšina le tedaj lojalna, če država ali večina v državi spoštuje obstoj in razvoj manjšine (str. 93, 94). Predvsem pa lojalnost obstoji v tem, da se narodnostna skupnost vzdrži secesije, ne pa v nekritičnosti do državne narodnostne politike ali v pokopališkem miru, kot to od koroških Slovencev zahtevajo nemško-nacionalne sile. Nepravilno je tudi mnenje, da postane manjšina neelojalna, če se obrne na matično državo po pomoč, kajti manjšina, ki jo

jav narodne manjšine, ki je že s tem terminom dovolj jasno opredeljena kot del naroda, ki živi v mejah drugonarodne države, medtem ko pojem Volksgruppe izraža objektivno tendenco k ustvarjanju neke samostojne, nove etnične skupine. Značilno za Veiterja je tudi, da — čisto v smislu idealističnih teorij o narodu — istoveti pojma narod in ljudstvo, kar ga privede do zanikanja posebne, tudi v etničnem oziru samostojne avstrijske nacije (str. 155).

Glede manjšinske zaščite poudarja Veiter, da so ustrezna določila za časa Društva narodov veljala le za posameznike, ne pa za manjšino kot skupnost. Glavni namen individualne zaščite je bila preprečitev diskriminacije posameznika, kar pa za zaščito manjšinskih skupin nikakor ne more zadostovati. V obdobju po drugi svetovni vojni pa se bolj in bolj uveljavlja ideja kolektivne manjšinske zaščite. Medtem ko stari sistem narodnostnega prava (duldendes Nationalitätenrecht) prepoveduje le aktivno diskriminacijo manjšine s strani države — država naj manjšino le trpi, pa zahteva pospeševalno narodnostno pravo od države skrb za obstoj in vsestranski razvoj manjšine. Veiter pri tem posebej poudarja, da za pospeševanje ne smejo biti merodajni asimilanti, temveč zavedni del manjšine, kajti asimilanti nimajo pravice nastopati v imenu manjšine.

Tudi formalna enakost — enakost vseh državljanov pred zakonom — manjšinam v glavnem še ne pomaga in ne zadovoljuje njihovih potreb. Smiselna postane šele, če je dopolnjena z materialno enakopravnostjo, ki edina daje manjšini vse možnosti za realno zaščito in svobodni razvoj. Materialna enakopravnost je predpogoj in nujna posledica manjšinske zaščite. Tako npr. tudi diskriminacija manjšine v javnih občilih krši načelo materialne enakosti, ker manjšina pač nima enakih možnosti javnega izražanja.

V posebnem poglavju se Veiter bavi še z vprašanjem samoodločbe narodov in narodnosti, ki je danes mednarodnopravno zajamčeno v ustavnih listini Združenih narodov in v obeh paktih o človekovih pravicah iz leta 1966. Medtem ko pravica do samoodločbe narodov po prvi svetovni vojni še ni bila mednarodnopravna norma, je le-ta danes splošno priznana načelo mednarodnega prava. Vedno bolj se tudi — tako meni Veiter — uveljavlja ideja o samoodločbi manjšin, ki pa sicer še ni mednarodnopravno priznana. Vendar pravica manjšin do samoodločbe večinoma ne pomeni pravico do odcepitve, temveč le pravico do „interne samoodločbe“ v smislu teritorialne, personalne ali kulturne avtonomije. Predpogoj za zadovoljivo rešitev manjšinskega vprašanja v okviru „interne samoodločbe“ pa je tudi po Veiterjevem mnenju privolitev prizadete manjšine, nikdar pa ne diktat večinskih institucij, kot se je to zgodilo v Avstriji leta 1976 z zakonom o narodnih skupinah (str. 187).

Manjšinsko pravo — tako Veiter v zadnjem poglavju svojega dela — je pomemben činitelj v gibanju za ohranitev miru, skrb za ohranitev manjšin in njihov vsestranski razvoj pa naj bi bila osnova za minimalni standard mednarodno zajamčene manjšinske zaščite. Predvsem bi bilo treba ustvariti ustrezno mednarodno jamstvo za zaščito manjšin pred etnocidom, pred načrtno asimilacijo manjšinskega prebivalstva. Veiter tudi predlaga, da bi v ta namen pri OZN ustvarili mesto „ombudsmana“ za zaščito manjšin. Težišče manjšinskega prava pa je in ostane konkretna notranjdržavna ureditev, saj so problemi od države do države, od manjšine do manjšine različni. Čeprav torej ni enotnega sistema narodnostnega prava, mora biti vendarle poglavitni cilj vsake manjšinske ureditve ne le ohranitev statusa quo manjšine, temveč njen vsestranski, nemoteni družbeni razvoj. Kriterij vsake manjšinske ureditve pa je nedvomno svobodna privolitev prizadete manjšine same. Očiten primer neupoštevanja teh načel je trenutna manjšinska ureditev v Avstriji.

Z ustrezno demokratično rešitvijo manjšinskega vprašanja je možno odstraniti vrsto nevarnih žarišč, ki ogrožata mirni razvoj sveta, ter ohraniti velike kulturne dobrine, katerih izguba bi hudo prizadela vse človeštvo.

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRAL

Wo sind die Extremisten?

Nach Pressemeldungen erklärte Außenminister Pahr: Sollte die Antwort der italienischen Regierung zur Durchführung des Südtirolpaketes unbefriedigend sein, so wird er einvernehmlich mit den Südtirolern weitere Schritte unternehmen. Damit man ihm aber keinen Vorwurf machen könnte, er möge vorerst daheim die Minderheitenangelegenheiten regeln, versucht er die Slowenen in den Beirat zu bringen, damit diese ominöse Regelung einen legalen Anstrich bekäme. Weil aber die Slowenen es nicht wollen und eine Änderung des Dreiparteienbeschlusses und des Volksgruppengesetzes verlangen, erklärt er, sie nehmen extreme Positionen ein.

Die Regierung merkt, daß sie über das Ziel geschossen hat. Deswegen bemühen sich nun alle, die Slowenen in den Beirat zu bringen, mit Versprechungen und auch mit Drohungen. So hat z. B. FP-LAbg. Silla erklärt: „Wenn die Slowenen alles verlangen, so werden sie alles verlieren wie in den Zwanzigerjahren.“ — Es war nach der Abstimmung, damals gaben die Großdeutschen den Ton an. Der ehemalige Landeshauptmann aber sagte in seiner Abschiedsrede: „Wenn man das den Slowenen gegebene Versprechen eingehalten hätte, wäre uns viel Leid erspart geblieben.“

Es wird immer wieder erklärt, die Slowenenführer wären Extremisten, weil sie die jetzige Regelung als unbefriedigend ablehnen. Ich habe deswegen mehrere Slowenen angesprochen, aber keiner war mit dieser Regelung zufrieden. Auch Dr. Inzko vom bischöflichen Koordinationsausschuß - bestimmt kein Extremist - schrieb zu der Regelung „daß der Dreiparteienbeschuß eine Revision des Staatsvertrages bedeutet und für die Volksgruppe restriktive Folgen hat“; und dann nochmals in der Kleinen Zeitung vom 15. 12. 1977: „So kann niemand von den Kärntner Slowenen verlangen, einer Ortstafelregelung zuzustimmen, die neun bzw. zwölf Altgemeinden umfassen soll (es wurden dann nur acht bewilligt), wenn man weiß, daß es zur Zeit der Staatsvertragsunterzeichnung in Südkärnten 56 zweisprachige Gemeinden gegeben hat und es in diesem Gebiet auch heute noch 60-70 zweisprachige Pfarren mit dem Gebrauch der slowenischen und deutschen Liturgiesprache gibt.“

In der vom Bundeskanzleramt herausgegebenen Dokumentation über das Volksgruppengesetz wird angeführt, daß dieses mustergültig sei, jedoch sei es auf weite Strecken ein Rahmengesetz und es wird an der Minderheit liegen, den vom Gesetz vorgezeichneten Rahmen in großzügiger Weise auszufüllen. Großzügig wurde der Rahmen keineswegs ausgefüllt, der Kanzler selbst sprach von einer Minimallösung — und trotzdem hat er sie angenommen. Es hilft aber auch der schönste Rahmen nichts, wenn ein verzerrtes Bild eingesetzt wird. Er kann höchstens etwas vortäuschen, wie dies der „Dreiparteienbeschuß“ zeigt, den es genaugenommen gar nicht gibt. Wenn auch Landeshauptmann Wagner wiederholt vom Beschluß der drei Landtags- und Parlamentenparteien spricht, so stimmt es doch nicht, denn es gab den Beschluß nur einer Partei, der FPÖ, deren Konzept und Bedingungen die beiden Großparteien dann übernommen haben.

Gleich nach dem „Beschluß“ hat die FPÖ eine Sondernummer ihrer Zeitung herausgebracht — wie nach einer siegreichen Schlacht. In dieser „Siegesmeldung“ — die Zeitung wurde gratis durch die Post an alle Haushalte zugestellt — wird ausgeführt, was alles die FPÖ durch die Annahme ihrer Vorschläge durch die anderen Parteien für Kärnten erreicht hat. Es sind zwar bekannte Tatsachen, werden aber tunlichst verschwiegen. Hier einige Auszüge, da es nicht möglich ist, die ganze Zeitung abzudrucken, obwohl es in dieser Beziehung sicher aufschlußreich wäre: „Nach eingehenden Beratungen konnte die FPÖ die anderen Parteien — SPÖ und ÖVP — für den von ihr entwickelten Lösungsvorschlag gewinnen... Hälfte die FPÖ diese Beratungen auf Grund der geheimen Sprachenerhebung (ein neuer Begriff!) (in Bindung auf die 25%-Klausel) nicht angestellt, hätte sie das Gesetz des Handels aus der Hand gegeben. Ohne Mitwirkung der FPÖ hätten andere über Kärnten entschieden!“ — das heißt die SPÖ und ÖVP, so aber war es die FPÖ allein. Trotzdem aber wird von einem „Dreiparteienbeschuß“ gesprochen.

Die Regelung hatte 12 Gemeinden für das Aufstellen von zweisprachigen Ortstafeln vorgesehen, vorausgesetzt, die FPÖ stimmt zu; ihre Funktionäre haben anders entschieden und die Zahl um ein Drittel reduziert. „In acht Gemeinden wird es zweisprachige Ortstafeln geben“, schrieb das FPÖ-Blatt kategorisch; und dieser einseitige „Beschuß“ wurde von den anderen auch akzeptiert. Und dann führt das Blatt zusammenfassend nochmals an, was die FPÖ erreicht hat: „Anstatt in 12 Gemeinden wird es nur in 8 Gemeinden zweisprachige Ortstafeln geben. Anstatt in 21 Gemeinden wird nur in 14 Gemeinden die slowenische Sprache zusätzlich zur deutschen Amtssprache zugelassen sein. Slowenisch als zusätzliche Sprache neben der deutschen Amtssprache bedeutet, einen Dolmetscher in Anspruch nehmen zu können. Zusätzliche ‚doppelsprachige‘ Beamte sind nicht notwendig.“

Mitunter hört man Stimmen, der Dreiparteienbeschuß hätte wohl Mängel, jedoch durch den Eintritt in den Beirat könnten die Slowenen ihre Lage verbessern. Dies ist jedoch eine Illusion, denn Wagner hat — nicht nur einmal — erklärt, der Dreiparteienbeschuß sei eine Basis, an der nicht zu rütteln sei. Außerdem erlaubt es die FPÖ nicht, sie erklärte: „Vornehmste Aufgabe der FPÖ wird es sein, in Zukunft dafür Sorge zu tragen, daß die Entwicklung den nun gesteckten Rahmen nicht überschreitet.“

Warum die SPÖ und ÖVP wohl kapitulierten? Aus Opportunismus, meinte der ehemalige SPÖ-Stadtrat von Völkermarkt Udo Manner, und aus Angst vor eventuellen Stimmenverlusten. In der Kleinen Zeitung vom 11. 12. 1973 erklärte Wagner, Partei sei wichtiger als Minderheit. Er bekannte sich zur Erfüllung des Staatsvertrages, aber er sei nicht dafür, die Einheit der Partei für eine Lösung zu opfern. Eine objektiv gerechte Lösung war nicht möglich, da zuerst das Interesse der Parteien in Betracht gezogen wurde.

Hofrat Dr. Unkart sagte in einem Vortrag: „Ziel des Volksgruppengesetzes sei es, die sich aus den Staatsverträgen von St. Germain und Wien

OPOMBA UREDNIŠTVA

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise bralcev našega lista, pri tem pa izrecno ugotavljamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

ergebenden Verpflichtungen möglichst in einem Ausführungsgesetz zusammenzufassen.“ Wenn also die Verpflichtungen aus dem Jahre 1921 zum Nachteil der Slowenen noch nicht erfüllt wurden, so müßte man die neue Regelung wie eine Wiedergutmachung verstehen und sie möglichst großzügig durchführen, und nicht so kleingeistig, wie dies nun geschehen ist. Denn das Gegenteil ist eingetroffen: Dr. Magnago meinte, je schwächer eine Minderheit sei, desto größere Förderung benötigt sie, und schlug eine 5%-Klausel vor; doch es wurde umgekehrt die 25%-Klausel angenommen (im Jahre 1970 waren es noch 20%).

Die Durchführungsbestimmungen zum Volksgruppengesetz sind verfassungswidrig, denn dadurch verliert ein beträchtlicher Teil der Volksgruppe die ihr auf Grund des Staatsvertrages zustehenden Rechte. Diese Regelung entbehrt aber auch nicht einer gewissen Ironie: Jene Partei, die gegen den Staatsvertrag gestimmt hatte, bestimmt nun die Art, wie er durchgeführt wird. Und auch der KHD gehört dazu. Bei der Konferenz der FPÖ in Völkermarkt wies Dr. Kohlfürst daraufhin, daß es über die Minderheitsermittlung stets Übereinstimmung mit dem KHD gegeben habe, von dem man sich jetzt nicht entfernen solle.

Auf Grund dieser Überlegungen wird es wohl nicht schwer fallen, eine Antwort auf die eingangs gestellte Frage zu finden: „Wo sind die Extremisten?“

Vprašanja manjšinskega prava v luči nove publikacije Theodorja Veiterja

Globasnica

V nedeljo smo spremili k zadnjemu počitku na globaško pokopališče Nanco Hutter pd. Hutarjevo teto. Umr-la je nepričakovano v starosti 85 let.

Značilno za Hutarjevo teto je bilo, da je bila z dušo in telesom povezana z dejavnostjo naše narodne skupnosti. Že od mladih let naprej je bila navdušena prosvetna delavka. V času nacistične strahovlade je bila tudi ona med tistimi koroškimi Slo-venci, ki so bili izgnani z rodne grude in so morali služiti kot blapci in dekle tujim gospodarjem v tujini.

Hutarjeve tete, tudi sedaj na stara leta, ni manjkalo na prosvetnih prireditvah; prav do zadnjega se jih je

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na

OSREDNI KONCERT „KOROŠKA POJE“

ob praznovanju 70-letnice ustanovitve Slovenske krščanske socialne zveze za Koroško, v nedeljo 26. februarja ob 14. uri v Domu glasbe v Celovcu.

Prisrčno vabljeni!

udeleževala in bila tudi drugače vedno na tekočem o položaju naše narodne skupnosti. Nekoč skromno gostilno pri Šostarju, ki je bila njena last, je pred več kot petnajstimi leti predala svoji nečakinji, ženi sedanjega gostilničarja Alberta Smrečnika, ki je to vaško gostilnico v teku let spremenil v daleč naokoli znano gostišče in kulturno središče globaških prosvetnih dejavnikov.

Pogreba se je udeležila ogromna množica pogrebcev, kar prepričljivo dokazuje, da smo s Hutarjevo teto zgubili spoštovano in povsod priljubljeno domačinko. Med številnimi pogrebci je bilo tudi mnogo izseljen-cev, ki so prihiteli od blizu in daleč, da se poslovijo od svoje nekdanje sotrpinke. Med številnimi venci, ki so pokrivali njeno gomilo, je bil tudi venec Zveze slovenskih izseljencev.

Hutarjevo Nanco bomo ohranili v častnem spominu, njenim sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje.

Dičili so se s tujim perjem

Avstrijski vino-tržci s Štajerske že več let prodajajo slaba avstrijska vina z nazivi oziroma z etiketami najbolj kakovostnih slovenskih vin. Tu gre za imena slovenskih vin s področja Ljutomera in Železnih dveri, ki so po svetu znana kot izredno kakovostna. Ta vina so v Avstriji v prodaji z imeni „Luffenberger“ in „Eisentürer“. S privlačnimi etiketami hočejo vzbuditi zanimanje pri kupcih za ta priznana vina. Ker se s tem poimenovanjem oz. falzificiranjem dela krivico proizvajalcem originalnega vina, je zaradi tega prišlo do spora oziroma do procesa, ki je trajal sedem dolgih let. Šele te dni je avstrijsko vrhovno sodišče končno le sklenilo oziroma odločilo, da se zgoraj omenjeni avstrijski vino-tržci ne smejo več posluževati etiket z imeni zgoraj omenjenih slovenskih vin. S to razsodbo bo avstrijskim vino-tržcem onemogočeno, da bi se še naprej dičili s tujim perjem oziroma, da bi vina slabše kakovosti s pomočjo etiket „prekrstili“ v visoko kvaliteta.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 25. 2.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
NEDELJA, 26. 2.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 27. 2.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — „Na planine na planine vedno vleče me srce“. Ob 85-letnici slovenske planinske organizacije.
TOREK, 28. 2.: 9.30 Pisani svet (M. Kumer: Allgäu) — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Knjige za vas.
SREDA, 1. 3.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Kdo je za koga? (Popevke na dražbi).
ČETRTEK, 2. 3.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Dr. P. Apovnik: Pravni nasveti za vsakogar — Komorna glasba.
PETEK, 3. 3.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Zbori pojo.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 25. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Mi poemo — 11.40 Zabaval vas bo... — 12.40 Veseli domači napravi — 14.05 Greto v kino — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Pesem nas družijo — 19.45 Z ansambliom Jože Privšek — 20.00 Srečanja... — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Popularnih dvajset — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.
NEDELJA, 26. 2.: 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra — 8.45 Skladbe za mladino — 9.45 Še pomnite, tovariši! — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.15 Voščila — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Plesna glasba za vas — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.
PONEDELJEK, 27. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ringaraja — 9.20 Izberite pesmico — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtljak — 18.05 Izročila tisočletij — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansambliom štirje kovači — 20.00 Kulturni globus — 20.70 Operetne aktualnosti — 22.20 Popevke z jugoslovanskih studiev — 23.05 Literarni

nokturmo — 23.15 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila.

TOREK, 28. 2.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.30 iz glasbenih šol — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Obisk naših solistov — 19.45 Z ansambliom Bojan Adamič — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 Popevke se vrstijo — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

SREDA, 1. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.25 Zapajmo pesem — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Po Talijinih poteh — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti — 14.30 Voščila — 16.00 Loto vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Odskočna deska — 18.30 Utrinki iz svetovne zborovske glasbe — 19.45 Z ansambliom Slavka Žnidaršič — 20.00 Koncert iz našega studia — 22.20 S festivalov jazza — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

ČETRTEK, 2. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Jugoslovanska zborovska glasba — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Kaj radi poslušajo — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 Z opernih odrov — 19.45 Z ansambliom Milan Ferlež — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Majhen koncert Biberjevih skladb — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

PETEK, 3. 3.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.30 iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 11.03 Znano in priljubljeno — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Glasbena pravljica — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Moment musical — 19.45 Z ansambliom Lajzeta Slaka — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačin — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila — 0.05 Prijetno do 4.30.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 24. 2.: 15.25 Bog sleparjev in ljubezni — 17.00 Jolly Box — 17.30 Heidi — 18.00 Panoptikum — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 20.15 Glasba je adut — 21.50 šport — 22.10 Seržant Madigan.
NEDELJA, 25. 2.: 11.00 Vprašanje in odgovor — 15.45 Guliverjeva potovanja — 17.00 Ena, dve ali tri — 17.45 Stara igrača — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Kdo sem pa ti? — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Roots — 21.55 šport — 22.05 Nočni izbor — 22.55 Jour fixe — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 27. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Angleška gledališče — 10.30 Guliverjeva potovanja — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Rebel Jacquou — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Rotls — 21.45 Poročila in šport.

RADIO — TELEVIZIJA

TOREK, 28. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Fizika — 10.30 Sovjetski film — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zivalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Z igro lahko pričnemo — 21.00 Umetnost, kaj je to? — 21.45 Tako zelena je bila moja dolina — 22.35 Poročila in šport.

SREDA, 1. 3.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Kaj bi lahko postal? — 10.00 Nepoznano sosesstvo — 10.30 Ti si glasba — 17.00 Tat gumbov — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Očelje klamot — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Sreča je v njegovih rokah — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 2. 3.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Dunajski kongres — 10.30 Sreča je v njegovih rokah — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi —

19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 O umetnosti slikanja — 20.15 O Emmi, Türkenpaulu in Erwinu z violino — 21.15 Maji stanovanjski najemniki so najboljši — 22.00 Poročila in šport.

PETEK, 3. 3.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Na razstavi — 10.30 Klub seniorjev — 11.55 Mednarodni teden smučarskih poletov — 17.30 Za predšolske otroke — 18.00 Zgodovina za zgodbo — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Politična dokumentacija — 22.05 šport — 22.15 Aleksander Veliki — 0.05 Oddaja XY — 0.20 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 25. 2.: 17.30 Odprava v živalski svet — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Ljudje, ki nevarno živijo — 19.55 Galerija — 20.15 Miza za štiri — 21.45 Mendt & Band.

NEDELJA, 26. 2.: 16.30 Koncertna ura — 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 Telovadba

za smučarje — 18.30 La belle equipe — 20.05 Knjižni bazar — 20.15 Boeing-Boeing — 21.55 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 27. 2.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Annanee — 19.30 Angleško gledališče — 20.00 Tako zelena je bila moja domovina — 20.55 Veselje z glasbo — 21.40 Čas v sliki — 22.10 Zadnje poevlje.

TOREK, 28. 2.: 18.00 Kaj bi lahko postal? — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Novo v znanosti — 19.30 Nepoznano sosesstvo — 20.00 Zenskar Serafino — 21.40 Čas v sliki in kultura — 22.15 Klub 2.

SREDA, 1. 3.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 (Dunaj) — 19.00 Mejniki svetovne zgodovine — 19.45 Koncert na orgle — 20.00 Teleobjektiv — 20.50 Margret Dünser predstavlja prominenca — 21.35 Čas v sliki in kultura — 22.10 Oprostite prosim motnjo — 22.20 Trailer.

ČETRTEK, 2. 3.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Na razstavi — 20.00 Poptik — 21.00 Čas v sliki in kultura — 21.35 Klub 2.

PETEK, 3. 3.: 18.00 Žena in mož z Nazareta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Fotografija kot umetnost — umetnost kot fotografija — 19.30 Odiseja — 20.15 Svet v temi — 21.00 Nova — 21.20 Bankirji — 22.05 Čas v sliki in kultura — 22.40 Mednarodna predstava v petek.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 25. 2.: 8.00 Poročila — 8.05 Zgodbe in katevate — 8.15 Kosovirja na leti — 8.30 Vrtec na obisku — 8.45 Tehtnica za natančno tehtanje — 9.15 Pisani svet — 9.50 Svetovno prvenstvo v smučarskih skokih na 90-metrski skakalnici — 12.20 Jugoslovanska trimska TV — 12.55 Poročila — TV igra — 17.35 Obzornik — 17.50 Medle sanje — 18.00 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Paul Gauguin — 21.10 Tehtnik — 21.45 Dnevnik — 22.00 Rafaela Carra — 22.30 625 — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 26. 2.: 8.30 Poročila — 8.35 Za nedeljsko dobro jutro — 9.05 625 — 9.45 Gruntovčani — 10.45 Včeraj, ko si bil še mlad — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 17.45 Košarka Radnički — Borac — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vrnitev odpisanih — 21.05 1000 milj do ostalega sveta — 21.50 Dnevnik — 21.50 Športni pregled — 22.20 Reportaža z nogometnih tekem — 23.20 Poročila.

PONEDELJEK, 27. 2.: 9.05 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.30 Svet, v katerem živimo — 18.00 Obzornik — 18.10 Ojino slikarstvo — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Proces proti Giordanu Brunu — 21.10 Kulturne diagonale — 21.50 Dnevnik — 22.05 Mosaic kratkega filma.

TOREK, 28. 2.: 8.30 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Mozart v izvedbi Isaaca Sterna — 18.00 Obzornik — 18.10 Mali svet — 18.45 Po sledih napredka — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzornja — 20.50 Črni kruh — 21.35 Glasbeni magazin — 22.15 Dnevnik.

SREDA, 1. 3.: 8.30 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Kosovirja na leti — 17.40 Potovanje v dežela lutk — 18.00 Obzornik — 18.10 Na sedmi stezi — 18.45 Mavrica — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna — 22.00 Dnevnik — 22.15 Miniature.

ČETRTEK, 2. 3.: 9.00 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Po sledih Marka Pala — 18.30 Obzornik — 18.45 Zgodbe iz Kalevala — 18.50 Tehtnica za natančno tehtanje — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 O sodniku s kalendarjem — 21.20 Na zvezi — 21.50 Dnevnik — 22.05 Jazz na ekranu.

PETEK, 3. 3.: 9.00 TV v šoli — 11.55 Kulm: Smučarski poleti — 15.00 TV v šoli — 17.15 Smučarski poleti — 17.15 Poročila — 17.20 Pravljičje iz lutkarjevega vozika — 17.40 Deček Dominik — 18.05 Obzornik — 18.15 Slovenski rock — 18.45 Človek in prostor — 19.20 Cickak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kar bo, pa bo — 21.05 Razgledi — 21.40 Serpico — 22.40 Poročila.

SPORTNIVESTNIK

Grčija — Avstrija 1:1 (1:0)

Avstrijska nogometna reprezentanca je v tekmi z Grčijo v Atenah otvorila priprave za svetovno prvenstvo v Argentini. Avstrijci so ostali tudi v 12. tekmi zaporedoma neporaženi. Z rezultatom 1:1 je bil zvezni kapetan Senekowitsch zadovoljen, saj je manjkalo nekaj standardnih igralcev. Gol za Avstrijo je dal Hans Krankl.

Nordijsko svetovno prvenstvo v Lahtiju na Finskem

Na nordijskem svetovnem prvenstvu v Lahtiju je na 70-metrski skakalnici zmagal Vrhodni Nemeč Mathias Buse. S tem si je osvojil naziv svetovnega prvaka. Drugi je postal njegov rojak Henry Glass, tretji pa Aleksej Barovitin iz Sovjetske zveze. Najboljši Avstrijec je bil Karl Schnabl, ki je osvojil četrto mesto. Bronasto medaljo je zamudil le za šest stotink točke. Prihodnjo soboto bo tekmovalje na 90-metrski skakalnici.

Rezultati avstrijskega smučarskega prvenstva v Schladmingu

Zenske
Slalom: 1. Annemarie Moser, 2. Ute Wedam, 3. Gerlinde Strixner
Veleslalom: 1. Annemarie Moser, 2. Gabi Hauser, 3. Lea Sölkner
Smuk: 1. Brigitte Habersatter, 2. Martina Ellmer, 3. Irmgard Lukasser
Kombinacije: 1. Brigitte Habersatter

Moški
Slalom: 1. Hans Enn, 2. Manfred Brunner, 3. Ewald Zirbisegger, 7. Bojan Križaj
Veleslalom: 1. Hans Enn, 2. Anton Steiner, 3. Gerhard Jäger, 7. Bojan Križaj
Smuk: 1. Josef Walcher, 2. Peter Wirsberger, 3. Franz Klammer
Kombinacije: 1. Hans Enn

Senzacija v Las Vegasu:

Ali ni več šampion vseh boksarjev

Največji boksar vseh časov — Muhammed Ali alias Cassius Clay je v četrtak zgubil mesto svetovnega prvaka vseh kategorij. Njegov naslednik je Leon Spinks, 24-letni Amerikan, ki je leta 1976 osvojil zlato medaljo v polteški kategoriji na svetovnem prvenstvu. V boju, ki je obsegal 15 rund, je Spinks zmagal prepričljivo po točkah. Kljub temu porazu je Ali izrazil, da še ne bo odstopil.

Slovenski atletski klub bil na pripravah v Kopru

Pretekli leden smo imeli igralci Slovenskega atletskega kluba v Kopru priprave za spomladansko nogometno sezono. Priprav se je poleg članskega moštva udeležilo nekaj mladincev. Konec tedna in sicer v četrtek so prišli v Koper tudi SAK-ovi igralci iz Kranja, Beton, Krič ter Jakovac. Priprave je vodil naš trener Dragan Rogić, od kluba pa sta bila navzoča podpredsednik Albert Smrečnik in selekcijski vodja Blaž Kordež. Stanovall smo v hotelu „Zusterna“, trenirali pa na Koprskem štadionu. V Koper smo prispeli v ponedeljek popoldan in se po kosilu nekoliko ogledali staro pristaniško mesto. V torek dopoldan je bil na programu prvi trening, ki je obsegal razne tehnične vaje z žoga in streljanje na gol. Po kosilu je sledil kot vsak dan počitek do 15. ure. V torek pa smo imeli tudi prvo tekmo in sicer z mladinsko selekcijo Koper-Obala, ki je lansko leto z nekoliko močnejšim moštvom zmagovalo na turnirju, ki ga je priredila Slovenska športna zveza. SAK je igral v naslednji postavi: Matije; Blajs K., Velik, Rozman, Grlic; Zablantnik G., Zablantnik P., Kupper M.; Waldhauser A., Hobel, Polanšek.

Da pridem takoj k rezultatu — zmagali smo s 5:0. Kako je prišlo do tega. Začeli smo nekoliko zmeden, kar je razumljivo, saj je manjkalo kar šest standardnih igralcev in smo nekateri igrali na neavadnih mestih. Kar v prvih minutah so Koprčani zastrelili enajstmetrovko, potem ko je Velik ubranil z roko strel na gol črti. Prvi gol za naše je dal Kupper Marko, z izvršnim strelom s kakih 20 metrov; za 2:0 je poskrbel Hobel; za 3:0 Zablantnik G. pa lepi kombinaciji Polanšek-Hobel. Nekaj minut pred polčasom je Hobel zvišal rezultat na 4:0. V drugem delu igre se je Koprsko moštvo nekoliko opomoglo, toda Hobel je s svojim tretjim golom povisal na 5:0 in to je bil tudi končni rezultat. Najboljši igralec na igrišču je bil Polanšek, v dobri formi so se pokazali tudi ostali. V torek ponoči se trije naši

Namizni tenis

1. razred: DSG Baško jezero — Sele 10:0
2. razred: Šmarjeta v Labotski dolini — Sele 5:5
Točke za Selane, ki so nastopili le z dvema igralcema sta dosegla Herbert Falte 3 in Zdravko Oraže 2.
2. razred: Kolmar vas — Bilčovs 1:9, Bilčovs — Straßburg 3:7

3. finalna tekma: ATSE — KAC 6:3 (3:0, 1:1, 2:2)

Kot tudi že v prvi tekmi v Celovcu je odločil boljši vratar. Schvaug je zakrivil štiri gole in tudi prepozno so ga zamenjali. Tekma se je odločila v prvi tretlinji, ko so Gradčani povedli s 3:0. Gole za ATSE so dali: Nitsch 2, Plesnicar, Moser, Hilgarth in Russ oz. Haiszov, Sadjina in Felternig za KAC.

4. finalna tekma: ATSE — KAC 6:3 (0:0, 2:1, 4:2)

S to zmago si je ATSE priboril drugič naziv avstrijskega prvaka v hokeju in bo zastopal Avstrijo v borbi za evropski pokal državnih prvakov. Gole so dali: Boyd 3, Klatt in Hilgarth; za KAC pa Rudi König 2 in Pöck.

Rezultati smuka 9. smučarskega tekmovanja SPD „Zarja“ v Železni Kapli

šolarji
1. Lesnik Gerhard (1.05,9), 2. Ošina Johann (1.09,9), 3. Ošina Michael (1.10,8), 4. Oraže Johann (1.12,0), 5. Sporn Josef (1.15,2)
Mladinci
1. Kucher Norbert (58,7), 2. Haller Emil ex equo Maloveršnik Manfred (1.00,1), 4. Wieser Rudolf (1.00,5), 5. Leitgeb Erwin (1.00,7)
Zenska skupina
1. Dobajc Emilie (1.12,1), 2. Urh Emilie (1.13,0), 3. Knaff Andrea (1.14,2), 4. Dobajc Helga (1.14,4), 5. Ulbing Judith (1.22,5)
Moški
1. Rozman Franc, najboljši dneva (57,3), 2. Schmacher Franc (58,4), 3. Haller Helmut (58,6), 4. Eberwein Horst (59,0), 5. Vejnik Franc (59,8)
Starostna skupina
1. Mak Florjan (1.00,8), 2. Dobajc Otto (1.01,9), 3. Malle Jozi (1.09,5), 4. Dobajc Franc (1.12,0), 5. Ošina Michael (1.24,3)

igralci niso držali takozvanege „Zapfenstreicha“. V načnih urah jih je trener videl v mestu. Naslednji dan so morali z avtobusom domov. Mogoče je bila kazen nekoliko prestraša, toda le s takimi ukrepi bo vladala v našem moštvo disciplina. V sredo smo imeli zaostren kondicijski trening. Do srede je bilo sončno vreme le nekoliko vetrovno. V četrtek pa je deževalo (deloma tudi snežilo), tako da je bil dopoldan prost. Popoldne smo imeli drugo tekmo v okviru priprav. Naš nasprotnik je bilo moštvo iz Kopra, katerega smo premagali s 3:1. Na to tekmo so dospeli tudi naši igralci iz Kranja. Postava SAK: Beton (Malle); Blajs, Velik, Krič, Kupper S.; Zablantnik P., Zablantnik G., Kupper M.; Jakovac, Hobel, Polanšek. Čeprav so bili domači telesno močnejši in optično boljši, so tekmo izgubili. SAK je igral v obrambi konsekvntno, sredina je dobro zapolnila napadalce, ki pa niso izkoristili vseh možnosti. Kar 3-krat so se znašli sami pred nasprotnikovem vratarjem, toda žoge niso spravili v mrežo. Streli golov — Hobel 2 in Polanšek. V četrtek zvečer smo bili gostje zveze telesnokulturnih organizacij v Kopru in nogometnega moštva Koper. Na Koprskem gradu so nas obilno pogostili. Na ta sprejem je prišel tudi predsednik našega kluba, Franci Šmid. V imenu SAK se je zahvalil za pogostitev in navzoče na kratko seznanil z našim položajem in našimi problemi. Petek dopoldan je bil prost. Ker smo opoldan zvedeli, da zaradi slabega vremena odpade tekma v Proseku z Primorci, je popoldan bil v znamenju kancije.

V soboto smo se po kosilu podali na pot proti domu. Med potjo smo se ustavili v Ljubljani, kjer nas je v hotelu UNION sprejel tov. Boga šest. V imenu telesno kulturne zveze v L